

KUN KANTA KÄÄNTYI - RETORINEN ANALYYSI NATO- KESKUSTELUSTA SUOMEN EDUSKUNNASSA

Eero Kautonen
Kandidaatintutkielma
Politiikan tutkimus
Yhteiskuntatieteiden
ja filosofian laitos
Jyväskylän yliopisto
Syksy 2022

Tiedekunta	Laitos
Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta	Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
Tekijä	
Eero Kautonen	
Työn nimi	
Kun kanta kääntyi – Retorinen analyysi Nato-keskustelusta Suomen eduskunnassa	
Oppiaine	Työn laji
Politiikan tutkimus	Kandidaatin tutkielma
Aika	Sivumäärä
Syksy 2022	44
Tiivistelmä	
<p>Tutkielma tarkastelee retorisen analyysin keinoin Suomen eduskunnassa käytyjen täysistuntojen puheenvuoroja, joissa käsiteltiin Suomen hakeutumista Naton jäseneksi. Retorisen analyysin metodologisen viitekehyksenä toimii Chaïm Perelmanin <i>Retoriikan valtakunta</i> (1996) kirjassaan esittelemä argumentaatioteoria. Argumentaatioteorian premissien, yleisökäsityksen, sekä argumentaatiotekniikoiden avulla tuotetaan tutkielman analyysi.</p> <p>Tutkielman analyysissä ja johtopäätöksissä pyritään vastaamaan siihen, miten yhteinen päätös Natoon liittymisestä muodostettiin puheenvuorojen retoriikassa. Tarkemman käsitteellisen rajauksen myötä tutkielmassa tarkastellaan sitä, minkälaista retoriikkaa kansanedustajat käyttävät puhuessaan konsensuksesta ja uhkakuvista.</p> <p>Tutkielman keskeisimpiä havaintoja on se, että Suomen suhtautuminen Natoon on muuttunut. Aineistossa Nato-jäsenyyden kannattaminen muodostaa konsensuksen, jota Nato-jäsenyyttä vastustavat ja kritisoivat puheenvuorot pyrkivät rikkomaan. Aineistossa uhkakuvista puhutaan hyvin laajalti ja esimerkiksi siitä millainen uhakuva Venäjä on Suomelle voidaan havaita monia näkemyksiä. Kuitenkin Suomen Nato-jäsenyyden kannatuksen taustalla voidaan todeta olevan Venäjän muodostama uhakuva Suomea kohtaan. Venäjä havaitaan puheenvuorojen retoriikassa samalla tavalla Suomea uhkaavana tekijänä, kuten se on aiemmassakin tutkimuksessa havaittu.</p>	
Asiasanat – Retoriikka, konsensus, uhakuva, Nato, eduskunta	
Säilytyspaikka – Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja – Ohjaaja Kia Lindroos	

Sisällysluettelo

1. Johdanto	1
2. Tausta ja aiempi tutkimus	4
2.1 Tausta	4
2.2 Nato ja Nato-retoriikka Suomen poliittisessa keskustelussa	4
3. Teoreettinen viitekehys	6
3.1 Metodologia	6
3.2 Käsitteiden määrittely	11
3.2.1 Konsensus	11
3.2.2 Uhkakuva	13
4. Aineisto	17
5. Retorinen analyysi	18
5.1 Yleisöt	18
5.2 Premissit	21
5.3 Konsensus	23
5.4 Uhkakuvat	28
5.5 Vastustavat ja kriittiset argumentit	35
6. Johtopäätökset	40
7. Lähdeluettelo	45

1. Johdanto

Suomen sekä koko Euroopan turvallisuuspoliittinen toimintaympäristö koki merkittävän muutoksen 24. helmikuuta 2022. Venäjän valtio presidentti Putinin käskystä käynnisti suoran sotilaallisen hyökkäyksen Ukrainaan, loukaten Ukrainan suvereniteettia ja alueellista koskemattomuutta sekä kansainvälistä oikeutta. (VNS 1/2022.) Valtioneuvoston selonteossa (VNS 1/2022) todetaan Suomen ja Euroopan turvallisuustilanteen olevan vakavampi ja vaikeammin ennakoitavissa kuin kertaakaan kylmän sodan jälkeen. Vaikka Venäjän hyökkäys ja muu sotilaallinen toiminta keskittyykin Ukrainaan, heijastuu Venäjän toiminta koko Euroopan ja erityisesti Pohjois-Euroopan vakautta ja turvallisuutta horjuttaen. Tämän lisäksi Suomella on oma erityinen asemansa Venäjän naapurivaltiona ja maana Itämeren sekä Arktisen alueen välissä. Venäjän hyökkäys Ukrainaan on merkittävä käännekohta Venäjän ja Suomen suhteisiin. (Pesu, 2022.)

Venäjän hyökkäys käynnisti Suomessa hyvinkin nopean yhteiskunnallisen prosessin, joka lopulta johti siihen, että Suomi päätti valtioneuvoston esityksestä ja eduskunnan kannattamana hakeutua Pohjois-Atlantin liiton eli Naton jäseneksi (PTK 58/2022). Tässä tutkielmassa tarkoitetaan luoda katsausta yhteen osaan tätä laajempaa prosessia. Prosessia, joka alkoi Venäjän hyökkäyksestä ja on edelleen käynnissä Suomen odottaessa Nato-jäsenyyshakemuksen ratifiointia Naton jäsenvaltioilta. Tällä hetkellä Turkki ja Unkari ovat kaksi viimeistä maata, joiden parlamenttien hyväksyntää Suomi yhä odottaa.

Tutkielman aineistona toimii eduskunnan täysistuntojen pöytäkirjat päiviltä 16.5.2022 sekä 17.5.2022 (PTK 56/2022; PTK 58/2022). Tällöin eduskunta keskusteli Suomen yhteisestä kannasta Natoon liittymisen suhteen. Ensimmäisen päivän täysistunto käsitteli keskustelun pohjana valtioneuvoston selontekoa liittyen Suomen hakemiseen Pohjois-Atlantin liiton jäseneksi (VNS 3/2022). Toisen päivän täysistuntojen pohjana toimi tämä edellinen selonteko, valtioneuvoston ajankohtaisselonteko liittyen turvallisuusympäristön muutokseen (VNS 1/2022)

sekä ulkoasianvaliokunnan mietintö (UaVM 5/2022). Nämä kaksi ajankohtaiselontekoa, ulkoasianvaliokunnan mietintö sekä eduskunnan täysistunnoissa käydyt puheenvuorot toimivat perustana sille, kun eduskunta täysistunnon päätteeksi äänesti kannatuksestaan valtioneuvoston esitykselle. Eduskunta antoi tukensa äänin 188–8 Naton jäseneksi hakeutumiselle. Tässä tutkielmassa analyysi kohdistuu näihin täysistunnon puheenvuoroihin, siis siihen, mitä kansanedustajat aiheesta puhuivat ja erityisesti retorisen analyysin viitekehyksen puitteissa siihen, minkälaista retoriikkaa täysistuntojen puheenvuorot sisältävät.

Edellä mainittua aineistoa tässä tutkielmassa tarkastellaan siis retorisen analyysin keinoin, jossa Perelmanin (1996) *Retoriikan valtakunta* kirjassa esittelemä argumentaatioteoria toimii metodologisena viitekehyksenä. Tässä tutkielmassa Perelmanin teorian ohella olennaisena osana teoreettista viitekehystä toimivat käsitteet konsensus ja uhkakuva. Perelmanin argumentaatiotekniikoiden avulla aion tarkastella näitä käsitteitä ja sitä, miten niihin vedotaan. Käsitteet tai käsitteelliset kokonaisuudet rajaavat tutkimuksen näkökulmaa ja tarkempi retorinen analyysi tapahtuu siis näiden käsitteiden kautta. Tarkoituksena ei ole siis luoda retorista analyysia koko puhekokonaisuudesta, vaan pyrkimys on analysoida ja ymmärtää sitä, miten konsensuksesta ja uhkakuvasta aineistossa puhutaan ja minkälaista retoriikkaa niistä ja niiden ympärillä käytetään. Kuitenkin näiden käsitteiden ohella analyysissa tarkastellaan puheenvuorojen yleisöjä ja premissejä, jotka ovat olennainen osa Perelmanin (1996) retoriikkakäsitystä ja tämän vuoksi olennainen osa tätä tutkielmaa. Premissien ja yleisöjen tarkastelun avulla pystytään vastaamaan laajempaan kysymykseen siitä, minkälaista retoriikkaa eduskunnan Nato-keskustelussa käytiin, kun taas argumentaatiotekniikoiden tarkastelu vastaa edellä mainittuun tarkempaan käsitteelliseen rajaukseen.

Konsensuksen ja uhkakuvan käsitteiden valinta tutkimusta rajaaviksi tekijöiksi perustuu aiheesta tehtyyn aiempaan tutkimukseen ja aineiston edustavuuteen. Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisessa päätöksenteossa on vallinnut pitkään yksimielisyyteen pyrkivä konsensuksen linja (esim. Särkkä 2019). On täten

mielekäästä tarkastella sitä, miten konsensuksesta puhutaan tässä kontekstissa. Uhkakuvista ja erityisesti Venäjän uhasta on aiemman tutkimuksen perusteella puhuttu Suomen poliittisen päätöksenteon kentällä hyvin laajalti. Toisaalta myös Suomen historiallinen asema Venäjän naapurivaltiona on vaikuttanut siihen, kuinka julkisessa keskustelussa luodaan uhkakuvarakennelmia erityisesti Venäjään liittyen. (esim. Harle & Moisio 2000; Limnell 2009.) Aineiston edustavuuteen liittyen on todettava se, että puheenvuoroissa käytettiin runsaasti käsitteisiin liittyvää retoriikkaa ja nämä käsitteet nousivat puheenvuoroista esiin hyvinkin toistuvasti. Jo ennen tarkempaa metodiin perustuvaa aineiston analyysia oli selvää, että konsensuksesta ja uhkakuvista puhutaan kyseisissä täysistunnoissa.

On tietenkin huomioitava se, että aineiston puheenvuoroissa puhutaan paljon muustakin kuin konsensuksesta ja uhkakuvista. Esimerkiksi Suomen huoltovarmuus, puolustuspolitiikka ja ydinasekeskustelu ovat sisällöllisesti puheenvuoroissa merkittävässä roolissa. Naton hyviä ja huonoja puolia puntaroidaan laajalti ja argumentointi perustuu moniin muihinkin käsitteisiin kuin uhkakuviin ja konsensukseen. Esimerkiksi aika on yksi keskeisistä argumenteista, jolla Natoon liittymistä myös perustellaan.

Tämän tutkielman perimmäinen tarkoitus on siis vastata tutkimuskysymykseeni, joka on seuraava: miten yhteinen päätös Natoon liittymisestä muodostettiin eduskunnan puheenvuorojen retoriikassa? Toinen tutkimuskysymykseni eli se, minkälaista retoriikkaa kansanedustajat käyttivät puhuessaan konsensuksesta sekä uhkakuvista, pyrkii vastaamaan aiemmin esiteltyyn tarkempaan rajaukseen. Tutkielmassa luon siis tutkimuskysymysteni avulla näkemystä siitä, minkälaista retoriikkaa eduskunnan täysistunnonpuheenvuoroissa liittyen Natoon tuotetaan, sekä siitä, mihin uhkakuvien sekä konsensuksen argumentaatio tässä käytetyssä retoriikassa perustuu. Mielenkiintoista on myös tarkastella sitä millä tavalla Nato-retoriikan voidaan havaita muuttuneen Venäjän hyökkäyksen jälkeen tarkastelemalla tuottamaani analyysia aiempaan tutkimukseen peilaten.

2. Tausta ja aiempi tutkimus

2.1 Tausta

Tutkielman kontekstiin liittyen on hyvä huomioida, että yhteiskunnallinen keskustelu Natoon liittymisen, sekä Venäjän valtion suhtautumisen että Venäjän hyökkäyksen ympärillä on ollut laajaa. Nato-mielipidettä on pyritty kyselemään pitkin kevättä niin kansanedustajilta, presidentiltä, pääministeriltä kuin myös kansalaisilta. Useat kansanedustajat, sekä pääministeri, että presidentti pyrkivät antamaan parlamentariselle prosessille aikansa ja niin sanotusti panttasi omaa Nato-kantaansa. Nato-kannan panttaamisesta kirjoitetaan esimerkiksi Ylen uutisartikkelissa (Hara & Luotonen, 8.3.2022), jossa todetaan, että suurin osa kansanedustajista ei ole vielä halunnut tuoda 8.3.2022 mennessä ilmi omaa mielipidettään Natoon liittymisen suhteen. Sen sijaan kansalaisten mielipiteiden muodostaminen tapahtui huomattavasti nopeammin ainakin mielipidekyselyjen mukaan. Yle kirjoittaa uutisartikkelissaan (Kinnunen, 9.5.2022), kuinka taloustutkimuksen tekemän mielipidekyselyjen mukaan 23.-25.2.2022 Naton jäsenyyttä kannatti 53 prosenttia kansalaisista, 9.-11.3.2022 jäsenyyttä kannatti 62 prosenttia ja 4.-6.5.2022 jopa 76 prosenttia. Mielipidekyselyt ja näiden esitleminen median toimesta on asettanut myös tietynlaista painetta parlamentariselle prosessille. Loppujen lopuksi Nato-kannan äänestystulos oli poikkeuksellisen yksimielinen, vain kahdeksan kansanedustajaa asettui valtioneuvoston esitystä vastaan. Niin kansalaisten kuin eduskunnan kanta oli siis selkeä, Suomen tulisi hakeutua Naton jäseneksi.

2.2 Nato ja Nato-retoriikka Suomen poliittisessa keskustelussa

Suomen suhdetta Natoon on puntaroitu pitkään ja puolueiden Nato-kannat ovat olleet keskeisessä roolissa siinä, miten Natosta on keskusteltu ennen Venäjän hyökkäystä. Särkän (2019, 171) väitöskirjan mukaan poliittisella puolueella ja sen yhteisesti jaetulla Nato-kannalla on ollut suora yhteys siihen, mistä näkökulmasta kansanedustaja suhtautuu Nato-keskusteluun. Laajemmasta näkökulmasta

tarkasteltuna voidaan todeta, että joissakin puolueissa Nato-kannan välillä on ollut liikehdintää, kun taas jotkut puolueet ovat edistäneet yhtenäistä pitkän linjan suhtautumista Natoon. Nato-kannan suhteen niin sanotusti liikkuvia puolueita ovat olleet esimerkiksi Keskusta ja Perussuomalaiset. Kun vankkaa Natoon liittymistä kannattavaa kantaa on ajanut Kokoomus ja vastustavaa kantaa on ajanut esimerkiksi Vasemmistoliitto. Vasemmistoliiton kansanedustajat ovat toisinaan pitäneet Natokysymystä esillä luodakseen vastavoiman Kokoomuksen vankalle Nato-retoriikalle. (Särkkä 2019, 239.)

Toisaalta puolueen yhteisen Nato-kannan ohella Nato-keskustelua on ohjannut puhujien henkilökohtaiset näkemykset. Särkkä (2019, 168) kiteyttää Nato-retoriikan liittyvän niin institutionaalisesti muodostuneisiin politiikkadiskursseihin sekä puhujan puoluepoliittiseen asemaan, mutta myös puhujan itsensä luomaan retoriikkaan liittyen esimerkiksi oikean ja väärän, hyvän ja pahan, sekä oikeudenmukaisuuden ja epäoikeudenmukaisuuden kamppailuun Natokysymyksissä. Tähän liittyen Särkkä (2019, 170) tutkimuksessaan pystyy havaitsemaan Nato-keskusteluihin liittyviä puhujatyyppejä. Nato-keskusteluihin liittyen on voitu löytää puolestapuhujia, pragmaatikoita, skeptikoita ja vastustajia. Puolestapuhujat ovat nähneet Naton turvaa tuovana puolustusliittona, kun vastustajat ovat nähneet Naton hyökkäyksellisenä sotilasliittona. Näiden väliin asettuvat pragmaatikot ovat nähneet Natoon liittymisen mahdollisuutena, eli ovat kannattaneet niin kutsuttua Nato-option linjaa. Skeptikot sen sijaan ovat nähneet Natoon liittymisen tuovan vain negatiivisia seurauksia. (Särkkä 2019, 170.) Tässä tutkielmassa edellisen kaltaista luokittelua ei lähdetä luomaan, mutta pyrin tarkastelemaan Nato-retoriikkaa niin Nato-jäsenyyttä kannattavien kuin myös Nato-jäsenyyttä kritisoivien ja vastustavien puheenvuorojen näkökulmasta.

Puolueiden vaihtelevasta Nato-kannasta ja puhujien henkilökohtaisista näkemyksistä huolimatta Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittiselle keskustelulle konsensus ja konsensuksen hakuisuus on ollut parlamentaarista puhetta määrittävä tekijä. Tämä on heijastunut Natosta käytävään keskusteluun sekä retoriikkaan. Konsensushakuisuutta korostaa se, että vain harva kansanedustaja

on lopulta ollut halukas erottautumaan joukosta ja argumentoimaan yleisestä linjasta poiketen Natoa koskevilla kysymyksillä. (Särkkä 2019, 178–179.) Naton keskustelussa vallitsevalla konsensushakuisuudella on pyritty säilyttämään yhtenäisyys, mutta samalla konsensuksen kautta on voitu tuomita ja poissulkea erilaiset Nato-kannat (Särkkä 2019, 198).

Särkkä (2019, 258–265) tutkimustulostensa puitteissa toteaa sen, kuinka kansanedustajien konsensukseen perustuva Nato-kanta on ollut Naton kanssa tehtävän yhteistyön syventäminen hiljaisen hyväksynnän turvin, sotilaallisen liittoutumattomuuden ylläpito, mutta mahdollisen Nato-option säilyttäminen tulevaisuutta ajatellen. Särkän väitöskirjan aineisto ulottuu ajallisesti vuosille 1995–2017 ja tutkimustulokset täten kuvastavat tuon aikakauden Nato-retoriikkaa. Nato-retoriikkaan ja aiempaan tutkimukseen liittyikin hypoteesini siitä, että Natoon liittyvä retoriikka julkisessa keskustelussa on muuttunut näiden tutkimustulosten ja erityisesti Venäjän hyökkäyksen jälkeen.

3. Teoreettinen viitekehys

3.1 Metodologia

Tässä tutkielmassa aion käyttää menetelmänä retorista analyysia. Retorisen analyysin pohjana toimii uuden retoriikan teoreetikon Chaïm Perelmanin keskeisin teos *Retoriikan valtakunta* (1996) sekä siitä johdetut ajatukset, joita sekundaarikirjallisuudessa esitetään, kuten esimerkiksi kirjassa *Pelkkää retoriikkaa* (Palonen & Summa, 1996). Retorisen analyysin tarkoitus on tutkia niin argumentteja ja argumentaatiota kuin myös tekstiä, sen vaikutuskeinoja sekä tekstin laajempia sosiaalisia yhteyksiä. Esimerkiksi metaforat, rinnastukset ja muut kielikuvat, joita käytetään tekstin tai puheen uskottavuuden luomisessa, ovat keskeisiä kohteita retorille analyysille. Retorinen analyysi ei siis jää vain argumenttien välisten suhteiden ja väittelyn analyysin tasolle, vaikkakin Perelmanin teoria on hyvin argumentaatiolähtökohtainen. Perelmanin edustaman uuden retoriikan anti retorille analyysille on sen toiminta tekstiä kuvailevana metodina, jossa painopiste

on tekstin analyysissä ja yhteisöllisessä asennoitumisessa. (Kaakkuri-Knuutila 2004, 233–241.)

Perelmanin teorian peruseriaate retoriikan tutkimiselle löytyy siitä ajatuksesta, että yhteisymmärrys arvoista syntyy argumentoinnin kautta, jossa puolesta ja vastaan esitetyt argumentit perustellaan ja argumentit saavuttavat täten uskottavuutensa (Summa 1996, 63). Kohtaaminen ja yhteisymmärrys voidaan nähdä argumentaation edellytyksenä ja näiden edistämässä on esimerkiksi poliittisilla laitoksilla merkittävä rooli (Perelman 1996, 18). Argumentointi todellisessa elämässä ei luo rajoja tunteen ja järjen välille, vaan argumentoidessa vedotaan molempiin, jolloin argumentaation tutkiminen keskittyykin siihen, miten tahto ja tieto ilmenevät kielenkäytössä (Summa 1996, 64). Tarkoituksena on siis tarkastella retorisen analyysin keinoin sitä, miten eduskunnan täysistunnon puheenvuoroissa vedotaan, vakuutetaan, suostutellaan tai luodaan uskottava argumentti suhteessa myöhemmin määriteltäviin käsitteisiin.

Perelmanin teoriassa keskeiset tekijät argumentaatiolle ovat yleisö ja yleisölähtöisyys (Kuusisto 1996, 275). Perelmanin (1996, 21) mukaan yleisöksi tulee nähdä kaikki ne, joihin puhuja haluaa argumentaatiollaan vaikuttaa. Perelman (1996, 24–25) jaottelee yleisön universaaliyleisöön ja erityisyleisöön. Universaaliyleisöllä tarkoitetaan määrittelemätöntä ja yleistä yleisöä, johon kohdistuva uskottava argumentointi perustuu vakuuttamiseen. Tällöin vakuuttavan puheen premissit ja argumentit ovat yleistettävissä koko universaaliyleisön hyväksyttäväksi. Erityisyleisöön kohdistuva argumentointi perustuu suostutteluun. Erityisyleisö on ennalta tiedostettu kokonaisuus kuulijoita, joiden odotuksiin ja intresseihin voidaan vedota sovittamalla puhe kyseisen kuulijayleisön mukaan. (Perelman 1996, 28; Summa 1996, 67.)

Puhuja valitsee sanansa ja tyyliinsä, arvioi asemansa sekä määrittelee tavoitteensa suhteessa yleisöönsä. Jotta puhuja voisi onnistua tavoitteissaan, tulee puhujan ja yleisön kesken olla julkilausumattomia lähtökohtia eli yhteisen hyväksynnän saaneita väitteitä, joista Perelman puhuu premisseinä. Yhteisymmärrys premisseistä toimii johtopäätösten todistamisen perustana, jota ilman puhujan puheessaan esittämät väitteet eivät voi tulla hyväksytyksi. (Kuusisto 1996 275–277; Perelman

1996, 28.) Premissejä voidaan pitää argumentaation lähtökohtana, koska premissit ovat ne yhteisymmärryksen omaavat väitteet, joista puhujan on lähdettävä liikkeelle saadakseen muut johtopäätökset hyväksytyksi. Premissien asettaminen puheen perustaksi on aina tietoinen valinta, joka asettaa premissit sivuuttamattomaan rooliin tarkasteltavana olevassa puheessa (Perelman 1996, 43). Premissien tarkastelu on siis tässä tutkielmassa osa teoreettista viitekehystä, koska niiden havaitseminen antaa ymmärryksen siitä miksi puheissa puhutaan juuri tietyillä sanavalinnoilla ja käsitteillä. Vaikka premissit ovat olennainen osa Perelmanin retoriikkakäsitystä, tulee huomioida myös se, että retoriikan luonteeseen kuuluu aina mahdollisuus kiistää argumentointi ja ennalta annettu hyväksyntä premisseistä (Palonen 1997, 89). Argumentaation lähtökohtien eli yleisökäsityksen ja premissien lisäksi Perelmanin argumentaatioteorialle keskeistä ovat argumentoinnin tekniikat.

Argumentaatiotekniikat voidaan jakaa sidostyyppisiin eli tekijöiden välistä yhteyttä jäsentäviin tekniikoihin, sekä erottelumuotoisiin eli tekijöiden erillisyyttä jäsentäviin tekniikoihin. Sidostyyppisiä tekniikoita ovat kvasiloogiset argumentit, todellisuuden rakenteeseen perustuvat argumentit sekä todellisuuden rakennetta luovat argumentit. Erottelumuotoiset argumentit Perelmanin teoriassa muodostavat oman kokonaisuutensa. (Perelman 1996, 58–61.) Seuraavaksi esittelen tarkemmin nämä argumentaatiotekniikoiden eri muodot.

Kuusiston (1996, 280) mukaan Perelmanin kvasiloogiset argumentit jäljittelevät formaalin logiikan täsmällistä päättelyä. Jäljittelevyydellä tarkoitetaan sitä, että kvasiloogiset argumentit voivat näyttää loogisilta, mutta ovat muodollista logiikkaa tuntevan toimesta erotettavissa täysin loogisesta johdonmukaisesta päättelystä. Kvasiloogiset argumentit eivät kuitenkaan tästä huolimatta ole joko virheellisiä tai päteviä, vaan ne ovat luonteeltaan joko heikompia tai vahvempia argumentteja. (Perelman 1996, 62.) Kvasiloogisia argumentteja ovat esimerkiksi samaistaminen ja vertailu sekä vertailuun perustuva vaatimus yhdenmukaisuudesta. Samaistaminen argumenttina voi muodostua määrittelyn tai analyysin tuloksena. Vertailu sen sijaan harvemmin perustuu tarkkaan informaation välittämiseen vaan enemmänkin suhteellisuuden ilmaisemiseen. (Kuusisto 1996, 280; Perelman 1996, 70–88.)

Argumentaatiotekniikoiden sidosteisuutta kuvastaa se, kuinka Perelmanin (1996, 92) mukaan pelkät kvasiloogiset argumentit harvoin riittävät vakuuttamaan kuulijoita, jonka takia niitä on tarve täydentää todellisuuden rakenteeseen perustuvilla argumenteilla.

Todellisuuden rakenteeseen perustuvat argumentit muodostuvat peräkkäisyysiteisiin tai rinnakkaisuussuhteeseen vetoamisesta, joissa on kyse kahdesta eri tavasta jäsentää todellisuutta. Peräkkäisyysiteisiin vedotessa argumentaatio perustuu saman tason ilmiöiden suhteuttamiseen, kun taas rinnakkaisuussiteisiin vedotessa se perustuu eri tason tekijöihin. (Perelman 1996, 93.) Kuusisto (1996, 282) kuvaa kuinka edellä mainittua peräkkäisyysiteisiin vetoamista voi esimerkiksi olla kausaalisuhteen olemassaolon osoittaminen ja rinnakkaisuussiteisiin vetoamista henkilön ja henkilön tekojen yhdistäminen. Rinnakkaisuussiteisiin sisältyvänä argumentaationa voidaan pitää myös symbolisia siteitä, jossa symboli ja sen kohde liitetään toisiinsa (Perelman 1996, 114).

Todellisuuden rakennetta luovat argumentit perustuvat yksittäistapausten käyttämiseen esimerkkinä, havainnollistajana tai mallina. Todellisuuden rakennetta luovat argumentit voivat olla myös analogiseen päättelyyn perustuvia, sekä metaforia. (Kuusisto 1996, 284.) Esimerkkiin perustuvassa argumentoinnissa esimerkit toimivat tiettyjen säännönmukaisuuksien konkretisointina (Perelman 1996, 120). Esimerkki ja havainnollistaminen argumentaatiotekniikkoina kulkevat hyvinkin rinnakkain. Esimerkin avulla voidaan luoda sääntö tai ennakkotapaus, mutta kun tämä sääntö on hyväksytty, siirrytään havainnollistamiseen. Perelmanin (1996, 122) mukaan esimerkiltä mitä käytetään säännön induktiiviseen johtamiseen vaaditaan kiistatonta todellisuutta. Havainnollistamisen, joka ylläpitää tämän säännön läsnäoloa sen sijaan tulee vedota mielikuvitukseen (Perelman, 1996, 122). Malliin perustuvassa argumentaatiossa voidaan korostaa ainutkertaisen mallin haluttuja puolia, joko hyviä tai huonoja. Malliin perustuva argumentaatio on samankaltaista kuin auktoriteettiin vetoaminen. Mallilla pyritään jäljittelemään niitä piirteitä, joita ihailemme tai pidämme auktoriteettina. (Perelman 1996, 125–128.)

Analogia tai analoginen päättely pyrkii ilmaisemaan kahden suhteen samankaltaisuutta. Analogia on kommunikaation ja ei-muodollisen päättelyn ominaisuus, jonka tarkoitus on jäsentää käsiteltävää teemaa. (Perelman 1996, 129–130.) Metafora Perelmanin (1996, 135–136) mukaan on analogian tiivistynyt versio ja käytännössä metafora voidaan havaita silloin, kun jostakin asiasta puhutaan jollakin toisella asiaa kuvaavalla nimellä. Samaa metaforaa voidaan käyttää monella eri tavalla ja toisaalta jatkuva samojen termien käyttö samojen metaforien perustana voi vakiinnuttaa metaforisen merkityksen vakiintuneeksi tulkinnaksi (Perelman 1996, 138–139).

Viimeinen Perelmanin argumentaatiotekniikoista ja edellä mainituista kolmesta sidostyyppisestä tekniikasta irrallaan oleva kokonaisuus on erottelumuotoiset argumentit. Erottelumuotoiset argumentit tyypillisesti pyrkivät esimerkiksi erottelemaan ilmiön todellisuudesta käyttämällä ilmiö/todellisuus- paria. Ilmiö ja todellisuus voidaan näin ollen asettaa argumentissa vastakkain. (Perelman 1996, 142–145.) Myös muita edellä mainitun kaltaisia pareja voidaan erottelumuotoisessa argumentaatiossa käyttää. Erottelumuotoisen argumentaation idea on siis parin toisen puolen esittäminen virheelliseksi tai näennäiseksi ja toisen puolen esittäminen totuutta tai pohjimmaista järjestystä edustavaksi (Kuusisto 1996, 286). Vaikkakin erottelumuotoiset argumentit nähdään irrallisena sidostyyppisistä argumenteista, toteaa Kuusisto (1996, 280), että kahta asiaa ei voida erottaa, jos ne eivät ole jollain tapaa aiemmin kuuluneet yhteen. Sidostyyppiset argumentaatiotekniikat ja erottelumuotoiset argumentaatiotekniikat siis käytännössä liittyvät toisiinsa ja ilman asioiden yhdistämiseen pyrkivää sidostyyppistä argumentaatiota ei voi olla erottelumuotoista argumentaatiota.

Näiden edellä käsiteltyjen argumentaatiotekniikoiden avulla aion tarkastella myöhemmin sitä, miten aineiston puheenvuoroissa vedotaan konsensuksen ja uhkakuvan käsitteisiin. Erityisesti argumentaatiotekniikat auttavat ymmärtämään ja analysoimaan sitä retoriikkaa mitä näistä käsitteistä ja käsitteitä ympäröivistä ilmiöistä käytetään. Analyysikappaleen alkuun aion selvittää aineiston

puheenvuorojen lähtökohdat eli erityisyleisön tai -yleisöt sekä premissit, jotka muodostavat puheenvuorojen argumenttien perustan.

3.2 Käsitteiden määrittely

Seuraavaksi määrittelen teoreettisen viitekehyksen kannalta olennaiset käsitteet eli konsensuksen ja uhkakuvan. Käsitteiden kautta tapahtuva rajaus luo tekemästani analyysistä huomattavan teorialähtöistä, mutta aineistolla on myös tämän rajauksen puitteissa oma olennainen roolinsa, josta aiemmin mainitsin. Määrittelemäni käsitteet eivät siis ole täysin tyhjästä syntyneitä teoreettisia rakennelmia, vaan niillä on aiempaan tutkimuskirjallisuuteen vedoten perusteltava merkitys Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisessa, sekä erityisesti Natoon liittyvässä parlamentaarisisessa keskustelussa (esim. Limnell 2009; Särkkä 2019).

3.2.1 Konsensus

Särkän (2019, 43) mukaan konsensuksella voidaan tarkoittaa eri toimijoiden välistä kiinnittäytymistä suhteessa vallitsevaan linjaan, sekä sitoutumista yhteisesti jaettuihin uskomuksiin, arvoihin, normeihin ja tavoitteisiin. Konsensus suomalaisessa parlamentarismien positiivisessa kontekstissa on esimerkiksi tarkoittanut yksimielisyyttä, johdonmukaisuutta ja tasapainoisuutta turvallisuuspoliittisessa päätöksenteossa. Kun taas negatiivisesta näkökulmasta konsensus on rajoittanut sananvapautta ja linjasta poikkeamista eli konfliktia, joka osaltaan on myös olennainen osa parlamentarismia. (Särkkä 2019, 43.)

Turja (2007, 176) artikkelissaan kirjoittaa siitä, kuinka puhuminen parlamentissa ei ole pelkästään keskustelemista, vakuuttamista tai väittelemistä vastakkaisista näkökulmista. Puhuminen parlamentissa on myös yhteiskuntaa ylläpitävän yhteisen poliittisen sekä sosiaalisen arvo- ja normijärjestelmän vahvistamista. Suomen näkökulmasta tällainen puhe on ollut hyvin merkityksellistä kansallisen eheytyksen kannalta. (Turja 2007, 176.) Tillin (2017, 31–32) mukaan yksimielisyys ja

sen arvostaminen on Suomalaisen poliittisen kulttuurin poikkeuksellinen piirre, jota poliittisessa retoriikassa paljon käytetty yhtenäistä kansakuntaa kuvastava *me* korostaa. Yksimielisyydellä tai yhteisymmärryksellä, jotka tässä tutkielmassa nähdään konsensuksen käsitteen ilmentyminä, on siis oma erityinen roolinsa Suomen eduskunnassa käytävässä parlamentaarisisessa keskustelussa.

Kontula (2018, 19) kirjoittaa konsensuksen olevan emotionaalisesti ja sosiaalisesti turvallinen olotila, joka on helppo myydä sekä kansalle, että päättäjille. Toisaalta Pekosen (2011, 53) mukaan konsensuksella hallittu valtio voidaan nähdä epävakana, jossa mielipiteiden muuttaminen on helppoa, sillä siihen vaaditaan vain vähän debattia. Tässä tutkielmassa ei ole tarkoitus lähteä tarkastelemaan konsensusta laajempaa poliittisena ilmiönä, mutta edellä mainittua voidaan ymmärtää, kun pyrin määrittelemään konsensuksen käsitettä.

Konsensusta voidaan pitää myös tavoiteltavana asiana, ihanteena, johon yhteistuumiin pyritään. Rosanvallonin (2008, 36) mukaan antiikissa yhtenäisen ja rauhanomaisen yhteiskunnan toteutuminen voitiin nähdä poliittisena ihanteena. Antiikissa keskeisessä roolissa olleet huutoäänestykset ja yksimielisyyden rituaalit ylläpitivät konsensuksen ihannetta ja yksimielisyysvaatimusta. Yksimielisyys, konsensus, ymmärrettiin tuolloin yhteiskunnalliseksi ominaisuudeksi. (Rosanvallon 2008, 36–41.) Kuitenkin Rosanvallonin (2008, 48) korostaa sitä, että yksimielisyyden kulttuuri ei ollut vain Antiikin ajan tuote, vaan yksimielisyyteen pohjautuva poliittinen ajattelu on ollut myös nykyisten demokraattisten käytäntöjen syntymisessä keskeistä. Rosanvallonin (2008, 53) mukaan yksimielisyysvaatimus kuuluu länsimaisen demokratian historiaan ja kehitykseen, jossa yksimielisyys on voitu nähdä legitimitetin perustana.

Palonen (2012, 12–13) sen sijaan kirjoittaa kirjassaan kiistelyn topoksesta, joka kuvastaa sitä, kuinka parlamentarismien vastustajien mukaan poliitikkojen kiistelyä voidaan pitää turhana ja vaarallisena tai jopa asioiden ymmärtämättömyytenä. Konflikti synnyttää ei-toivottuja häiriöitä yleiseen järjestykseen (Rosanvallon 2008, 48). Kiistelyn tai konfliktin vastaparina voidaan pitää yksimielisyyttä tai

konsensusta, jossa yhteinen samalla tavalla ajattelu antaa turvallisen vaihtoehdon parlamentaariselle riitelylle (Palonen 2012, 10–13). Ankersmitin (2002, 198) mukaan kompromissi on poliittisen luovuuden kehittäjä, kun taas konsensuksen voidaan nähdä tappavan poliittisen luovuuden. Toisaalta konsensus auttaa hävittämään tai ratkaisemaan poliittisen konfliktin, jotta voidaan saavuttaa vakaa poliittinen järjestys (Ankersmit 2002, 198). Konsensuksen tavoitteena on alun perin vallinneen erimielisyyden voittaminen saavuttamalla yhteisiä mielipiteitä käsiteltävästä poliittisesta kysymyksestä ja siitä mikä on poliittisesti oikeudenmukaista (Ankersmit 2002, 200).

Tässä tutkielmassa pyrin ymmärtämään konsensuksen edellä mainitun mukaisena yhteisymmärrykseen pyrkivänä konfliktia ratkaisevana toimintana. Konsensuksen määritelmää kuvastaa se, miten siitä, sekä sen sisäisistä yksimielisyyden ja yhteisymmärryksen käsitteistä puhutaan. Yksimielisyys, yhteisymmärrys, yhtenäisyyteen pyrkiminen sekä konfliktin välttäminen tai konfliktin ratkaisuun pyrkiminen voidaan tässä tutkielmassa nähdä konsensuksen puhuttuna käsitteellistämisenä. Näitä konsensuksen käsitteen puhuttuja muotoja voidaan tässä tutkielmassa tarkastella aiemmin esitellyn Perelmanin metodologian ja argumentaatiotekniikoiden avulla.

3.2.2 Uhkakuva

Harle ja Moisio (2000, 263) kirjoittavat kirjassaan, kuinka 1990-luvun jälkeiselle turvallisuuspoliittiselle keskustelulle on ollut tyypillistä Suomeen kohdistuvien uhkien julkinen käsittely. Uhkakuvista on puhuttu niin eduskunnassa kuin myös kansallisen median tasolla, sekä laajemmasta näkökulmasta tarkastellen kansainvälisellä tasolla. Suomen valtion ontologiassa uhka ja uhkasta puhuminen on ollut merkittävässä roolissa. Suomen ja suomalaisuuden yhtenä rakentavana tekijänä voidaan nähdä Suomeen kohdistuvat uhat ja niistä aktiivisen puhumisen. Erityisesti vallitsevassa ulko- ja turvallisuuspoliittisessa toimintaympäristössä uhkakuvat ovat palanneet poliittisen keskustelun pöydälle. Vaikka kylmän sodan jälkeen uhkan käsitteen merkitysisällön voidaan todeta muuttuneen, Suomen turvallisuutta

uhkaavat asiat ovat lähes samat kuin kylmän sodan aikaankin. Uhkan ja uhkakuvan käsitteen merkityksen voidaan kuitenkin arvioida laajentuneen ja toisaalta uhkakuvat ovat nykyään perusteltavissa koko Euroopan yhteisen turvallisuusarkkitehtuurin kautta. (Limnell 2009, 7; Harle & Moisio 2000, 213.)

Harle & Moisio (2000, 256) ymmärtävät kirjassaan uhkakuvat negatiivisen kautta rakennettuina, ulkoista uhkatekijää ja jopa pelkoa muodostavina uhkina, jotka korostavat Suomen vaaraa joutua territoriaalisesti loukatuksi. Uhkakuvat voidaan nähdä geopoliittisina ja geopoliittinen uhkakuva käsitteenä kuvastaa sitä, kuinka uhkat nähdään erityisesti sotilaalliseen toimintaan ja valtioiden suvereenia aluetta uhkaavaan toimintaan liittyvinä. Fyysisen tilan omistamiseen ja valtioiden väliseen voimapolitiikkaan liittyvät uhkakuvat, eli geopoliittiset uhkakuvat, eivät ole poistuneet kylmän sodan jälkeenkään keskustelusta. Geopoliittisiin uhkakuviin pyritään vastaamaan esimerkiksi sotilaallisella varustautumisella, joka korostaa uhkakuvan fyysistä olemusta. (Harle & Moisio 2000, 252–280.) Tämä uhkakuvien negatiivinen ja geopoliittinen näkökulma on keskeisenä osana tämän tutkielman uhkakuvan käsitteen määritelmää. Kuitenkin uhkakuvat ovat paljon muutakin kuin vain edellä mainittua, joka on tämän tutkielman kannalta olennaista ymmärtää.

Uhkakuvien käyttämisestä politiikan keinona puhutaan uhkakuvapolitiikkana, joka korostaa uhkan käsitettä poliittisen kielen keskeisenä sisältönä. (Limnell 2009, 7.) Uhkakuvat ja uhkan käsitteellistäminen on olennainen osa poliittista puhetta ja näin ollen myös tämän tutkimuksen kannalta on antoisaa tarkastella sitä retoriikkaa mitä uhkakuvista aineiston puitteissa käytetään. Uhkakuvat ja niiden rakentaminen muodostuu suuresta väittämäjoukosta, eikä pelkästään kirjaimellisesta puhunnasta. Uhkakuvien rakentaminen ja niiden uskottavuuden kriteerit määritellään julkisessa keskustelussa, esimerkiksi tämän tutkielman rajauksen tapauksessa eduskunnassa. (Harle & Moisio, 247–256.)

Suomen kansallisiin uhkakuviin ja uhkakuvapolitiikkaan on vaikuttanut valtion aiemmat valinnat, historian kokemukset, sekä kansallinen kulttuuri- ja identiteettipohja. Suomalaisten uhkakuvien sisällöt ovat myös seuranneet laajempia

kansainvälisiä trendejä vallitsevista uhkakuvista. Suomen uhkakuvissa olennaista on se, että ne on rakennettu osana läntistä uhkakuvaymmärrystä. (Limnell 2009, 80–90.) Tällaisia aiempia kansainvälisiä uhkakuvatrendejä ovat esimerkiksi olleet kylmä sota ja sen ajan vallitseva käsitys ydinsodan uhasta. Suomen uhkakuviin vaikuttavat kansainvälisen trendin uhkakuvat muodostuvat esimerkiksi YK:n, Naton sekä EU:n esittämistä uhkakuvista (Limnell 2009, 92).

Suomen kansallisissa uhkakuvissa poikkeuksellinen piirre on ollut Venäjä. Venäjä ja Venäjän uhka on muodostanut keskeisen osan suomalaista uhkakuvaymmärrystä. Realistisen ulkopolitiikan tutkimuksen mukaan Suomea pienenä valtiona uhkaa nimenomaan suurvallat. Venäjä ei näkökulmasta riippuen välttämättä ole suurvalta, mutta ainakin suurvalta-asemaa tavoitteleva valtio. Tämän takia Suomi, Venäjän naapurivaltiona on vaikeassa asemassa. (Blombergs 2016, 280–281.) Venäjä uhkakuvana on kuitenkin löydettävissä myös laajemmasta kansainvälisestä uhkakuvaymmärryksestä. Harlen ja Moision (2000) mukaan Suomella on voitu nähdä olevan julkinen vihollinen. Tämä väite perustuu siihen, kuinka Venäjä on historiassa nähty vallitsevana uhkana, joka uhkaa Suomen yhteiskuntajärjestystä koko ajan. Venäjään liitetty uhakuva perustuu siis erityisesti Suomen ja Venäjän sotaisaan historiaan sekä Suomen asemaan Venäjän naapurivaltiona.

Suomalaisuuden yhtenä luonteenpiirteenä voidaan pitää jatkuvaa puolustautumista ulkoista uhkaa vastaan, johon esimerkiksi korkea suomalainen maanpuolustustahto liittyy. Venäjän uhakuva on muodostunut myös siitä, kuinka Venäjä mahdollisten omien etujen ja etupiirinsä puolustamisen puitteissa ajaa naapurivaltionsa turvautumaan sotilaallisen puolustuksen keinoihin (Harle & Moision 2000, 219–239). Tätä on esimerkiksi nähty aiemmin Georgiassa, Ukrainaan kuuluvalla Krimillä 2014 ja myöhemmin suurhyökkäyksenä koko Ukrainaan.

Kuten voidaan todeta, on Venäjä hyvin olennainen osa suomalaisia uhkakuvia. Tämän tutkielman sekä aineiston kontekstin puitteissa teoreettinen näkemys Venäjästä uhkakuvana auttaa ymmärtämään sitä miksi Venäjästä puhutaan sillä uhkakuvaretoriikalla, jota aineistostakin voidaan havaita. Harle & Moision (2000, 252)

toteaa että Venäjä uhkakuvana voidaan jopa pitää suomalaisessa keskustelussa annettuna otettuna totuutena, tarkoittaen sitä, että Venäjä on se uhka, jonka takia Suomen turvallisuusratkaisuja haetaan, eikä suomalaisille koskaan ole ollut epäselvää se, mikä valtio Suomea todellisesti uhkaa. Uhkakuvan käsitteen merkityksen puitteissa Suomalaisesta kontekstista tulee siis ymmärtää Suomen geopoliittinen ja historiallinen asema Venäjän naapurina ja valtiona, joka joskus on ollut Venäjän vallan alaisuudessa.

Nykypäivänä uhkan käsitteellä viitataan kuitenkin hyvin moninaisiin ongelmiin ja riskeihin sekä haasteisiin. Tehostuneen tiedonvälityksen kautta olemme entistä tietoisempia uhkiksi esitetyistä asioista. Toisaalta uhkan laajemman ja monipuolisemman merkityksen myötä perinteinen näkökulma uhkien vastaamiseen pelkästään puolustuspolitiikan keinoin ei riitä. (Limnell 2009, 7.) Uhkiksi voidaan siis ymmärtää myös esimerkiksi hallitsemattomat väestöliikkeet, ydinkatastrofit, ympäristöonnettomuudet sekä kansainvälisen rikollisuuden (Harle & Moisio 2000, 268). Uhkan käsitteen laajenemista kuvastaa myös se, että uhkakuvien käyttäminen politiikan keinona on lisääntynyt (Limnell 2009, 7).

Aiemmin mainittu geopoliittisuutta korostava uhkakuvan määritelmä on se, joka toimii tämän tutkielman uhkakuvan käsitteen keskeisenä näkemyksenä. Esimerkiksi Venäjä geopoliittisena uhkakuvana on olennainen osa uhkakuvan käsitettä. Uhkakuvan geopoliittisuutta painottavan määrittelyn ohella huomioon kuitenkin myös edellä mainitun uhkakuvan käsitettä koskevan moninaisuuden, jonka mukaan uhkat ovat paljon muutakin kuin vain sotilaallisiin ja puolustuksellisiin toimiin liittyvää. Uhkakuvat tämän tutkielman kannalta määriteltynä ovat siis negatiivisen kautta tuotettuja käsityksiä niin fyysisesti Suomen suvereenia aluetta uhkaavista tekijöistä kuten muillakin tavoin Suomen valtiota uhkaavista tekijöistä tai ilmiöistä.

4. Aineisto

Tässä tutkielmassa analysoitavana aineistona on kahden eduskunnan täysistunnon pöytäkirjat. 16.5.2022 käyty täysistunto (PTK 56/2022) sekä seuraavana päivänä 17.5.2022 äänestykseen päättynyt asian käsittely (PTK 58/2022). Eduskunnan täysistuntojen pöytäkirjoihin kirjataan kaikki täysistunnoissa käsitellyt asiat, täysistunnoissa tehdyt päätökset sekä kaikki käytetyt puheenvuorot (Eduskunta, 2022). Molempien täysistuntojen käsittelyt koskivat siis Suomen liittymistä Natoon. Täysistunnoissa keskusteltiin eduskunnan kannasta Natoon liittymisen suhteen sekä äänestettiin siitä kannattaako eduskunta valtioneuvoston esitystä hakeutua Naton jäseneksi.

Täysistuntojen pohjana toimii kaksi valtioneuvoston laatimaa selontekoa sekä yksi ulkoasianvaliokunnan mietintö. Valtioneuvoston ajankohtais selonteko turvallisuusympäristön muutoksesta käsittelee Suomen muuttunutta turvallisuuspoliittista toimintaympäristöä ottaen huomioon mm. Suomen turvallisuuden vahvistamisen, kriisinsietokyvyn vahvistamisen, taloudelliset vaikutukset, varautumisen ja kriittisen infrastruktuurin suojaamisen (VNS 1/2022). Selonteko Suomen liittymisestä Natoon käsittelee tiiviisti Natoon liittymisen prosessia, liittymisen vaikutuksia Suomelle, taloudellisia vaikutuksia, oikeudellista aspektia ja liittymisen merkitystä Suomen puolustukselle (VNS 3/2022). Tämän selonteon lopuksi valtioneuvosto esittää, että Suomi hakee Naton jäsenyyttä, kun eduskuntaa on kuultu (VNS 3/2022). Ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä (UaVM 5/2022) vedetään yhteen aiheen ympärillä käydyt valiokuntakeskustelut ja asiantuntijakuulemiset sekä annetaan ulkoasiainvaliokunnan yhteinen vastaus kahteen edellä mainittuun selontekoon. Mietinnössä ulkoasianvaliokunta ehdottaa, että eduskunta antaa kannatuksensa valtioneuvoston esitykselle hakea Naton jäseneksi (UaVM 5/2022).

Täysistunnon puheenvuoroissa esitettiin niin valtioneuvoston ehdotusta kannattavia argumentteja, kriittisiä argumentteja kuin myös valtioneuvoston ehdotusta vastustavia argumentteja. Suurin osa puheenvuoroista tuki valtioneuvoston esitystä,

mutta kriittisiä puheenvuorojakin oli huomattava määrä. On huomioitava se, että aineisto oli hyvin laaja, puheenvuoroja käytiin ensimmäisessä täysistunnossa poikkeuksellisen paljon ja täysistunto kesti pitkälle yöhön. Toisaalta aineiston analysoinnista helppoa teki se, että puheenvuorojen suuresta määrästä huolimatta monet puheenvuorot olivat hyvin samankaltaisia, josta kirjoitan hieman lisää analyysikappaleessa. Aineisto sisälsi siis niin ryhmäpuheenvuorot, ministereiden puheenvuorot kuin myös kaikki kansanedustajien puheenvuorot. Analysoitavana aineistona toimii siis kaikki näissä täysistunnoissa käydyt puheenvuorot. Toisessa täysistunnossa (PTK 58/2022) esiteltiin myös vaihtoehtoinen kannanotto valtioneuvoston esitykselle. Toisen täysistunnon (PTK 58/2022) päätteeksi eduskunta päätti äänin 188–8 kannattaa valtioneuvoston esitystä hakeutua Naton jäseneksi.

5. Retorinen analyysi

Retorisen analyysin alkuun ensimmäisessä alaluvussa tarkoitus on löytää Perelmanin (1996) mukaiset erityisyleisöt sekä premissit. Sen jälkeen seuraavissa alaluvuissa tarkastelen aiemmin määriteltyjen konsensuksen ja uhkakuvan käsitteen ilmentymistä Perelmanin (1996) mukaisten argumentaatiotekniikoiden kautta. Tämän luvun viimeisessä alaluvussa tarkastelen Nato-jäsenyyden hakemista kritisoivien ja vastustavien argumenttien retoriikkaa argumentaatiotekniikoiden avulla.

5.1 Yleisöt

Analyysin alkuun on hyvä tarkastella sitä, kenelle eduskunnan puheenvuoroissa oikein puhutaan ja kenet puhujat haluavat argumentaatioillaan vaikuttaa. Puhujan on valittava sanansa ja arvioitava asemansa sen mukaan kenelle puhutaan.

(Perelman 1996, 20–27.) Eduskunnan täysistuntojen puheiden yleisö voitaisiin ottaa vain annettuna, sillä onhan selkeää, että täysistunnossa kansanedustajat puhuvat eduskunnalle, hallitukselle, oppositiolle, ministereille ja puhemiehelle (esim.

Pekonen 2011, 98–106). Kuitenkin tässä alaluvussa tarkoitus on löytää erityisyleisöt argumentaation ja puheiden retorisen sisällön kautta.

Ensinnäkin täysistunnoissa pidettyjen puheiden erityisyleisönä voidaan pitää kansainvälistä yleisöä tai kansainvälisiä yleisöjä. Tämä tulee ilmi siinä, kun kansanedustajat kohdentavat puheitaan eri valtioille ja näiden valtioiden kansalaisille. Ukrainalaisille pyritään antamaan tukea Venäjän hyökkäyksen alla. Puheenvuoroissa esimerkiksi rinnastetaan Suomen ja suomalaisten omia kokemuksia sodista ukrainalaisten kokemuksiin Venäjän hyökkäyksen alla pyrkien osoittamaan myötätuntoa Ukrainan kansalaisia kohtaan. Venäjän toimintaa sen sijaan pyritään tuomitsemaan kohdentamalla puheita Venäjän hallinnolle, osoittamalla Naton liittymisen olevan seurausta Venäjän toiminnasta. Toisaalta esitetään myös Venäjän kansalaisille kohdennettuja puheenvuoroja, joissa todetaan, että Venäjän kansalaiset eivät ole hyökkäyksen takana vaan Venäjän valtio ja hallinto on se, jonka syytä Ukrainan sota on. Ruotsalaiselle erityisyleisölle sen sijaan pyritään korostamaan Suomen ja Ruotsin välistä yhteistyötä niin puolustuksellisesti kuin myös muilla yhteiskunnan osa-alueilla. Ruotsin ohella myös koko pohjoismaiselle erityisyleisölle puhutaan, kun halutaan vedota pohjoismaisen yhteistyön tärkeyteen. Muita olennaisia kansainvälisiä erityisyleisöjä ovat Yhdysvallat ja Iso-Britannia, joita esimerkiksi kiitellään siitä, kuinka he ovat antaneet vahvan tuen Suomen liittymisprosessille. Kansainvälisiä yleisöjä puheiden erityisyleisönä korostaa myös se, että muutamasta puheesta voidaan havaita englannin kielen, ukrainan kielen ja venäjän kielen käyttämistä. Voidaan siis todeta, että puhujat ovat Perelmanin (1996, 20–28) mukaisesti pyrkineet sovittamaan puheitaan kansainvälisiä erityisyleisöjä kohtaan, jopa sovittamalla käytetyn kielen yleisön ymmärrettäväksi.

Toinen olennainen erityisyleisö täysistuntojen puheenvuoroissa on suomalainen yleisö ja Suomen kansa. Natoon liittyminen on iso poliittinen päätös ja puheenvuoroissa korostetaan laajalti sitä, kuinka suomalaisilla on oikeus tulla kuulluksi ja oikeus tietää aktiivisesti meneillään olevasta liittymisprosessista. Suomen kansa erityisyleisönä keskeisesti tulee ilmi siinä, miten puhutaan. Puheenvuoroissa käytetään aktiivisesti me-sanaa, eli vedotaan yhteiseen ja

yhtenäiseen Suomen kansaan puhumalla meistä. Meistä puhuminen on suomalaisessa poliittisessa retoriikassa aktiivisesti käytetty keino, jolla esitetään suomalaiset yhtenäisenä kansakuntana (Tilli 2017, 31–32). Perelmanin (1996, 20–28) mukaan yleisön ollessa yhtenäisempi, puhujan on helpompi lähestyä sitä. Puhujan nähdessä Suomen kansa yhtenäisenä erityisyleisönä helpottaa se puhujan argumentaatiota. Tämä meistä puhuminen linkittyy myös seuraavaan lukuun, jossa tarkastelen konsensuksen käsitettä puheenvuoroissa. Puheenvuoroissa kuitenkin todetaan meistä puhumisen ohella se, kuinka suomalaisillakin on eroavia mielipiteitä, mutta *meidän* turvallisuutemme kannalta Natoon liittyminen on oikea ratkaisu. Puhujat siis huomioivat suomalaisen erityisyleisön kaikki mielipiteet, vaikka keskeisessä osassa onkin puhe kansan tahdosta hakeutua Natoon.

Kolmas erityisyleisö puheissa voidaan paikantaa Nato-yhteisöksi, johon voidaan nähdä kuuluvaksi esimerkiksi ne maat, jotka ovat Naton jäseniä.

Täysistuntopuheissa pyritään argumentoimaan siitä miksi Suomi olisi hyvä jäsenmaa ja vedotaan mm. puolustuskaluston Nato-yhteensopivuuteen. Puheita pyritään siis sovittamaan tälle erityisyleisölle niin, että sille tulisi ilmi se, miksi Suomen tulisi päästä natoon ja mitä Suomella olisi tarjottavana, jos se pääsisi Naton jäseneksi.

Muita huomionarvoisia erityisyleisöjä täysistuntojen puheenvuoroilla, jotka tässä tutkielmassa kuitenkin jäävät ilman sen enempää tarkastelua ovat esimerkiksi äänestäjät erityisyleisönä ja media erityisyleisönä. Ensi keväänä on eduskuntavaalit ja monissa puheissa kansanedustajat huomioivat omia äänestäjiään puhumalla suoraan näille. Nato-prosessi on herättänyt paljon keskustelua mediassa, ja suomalaiset mediat ovat suorittaneet erilaisia mielipidekyselyjä kansalaisten mielipiteistä Natoon liittymisen suhteen, kuten aiemmin mainitsin.

Täysistuntopuheissa esitetään argumentointia liittyen näihin mielipidekyselyihin ja toisaalta myös kohdennetaan puhetta medioille. Puheenvuoroissa esimerkiksi todetaan median toiminnan olleen jopa vastuutonta liian nopean kansalaismielipiteen muodostamisessa.

5.2 Premissit

Koska puhujan on sovitettava puhe yleisönsä mukaan, on erityisyleisön tai -yleisöjen tiedostamisen lisäksi olennaista pitää argumentoinnin pohjana premissejä eli yleisön keskuudessa yhteisen hyväksynnän saaneita väittämiä, jotka toimivat argumentaation lähtökohtina. Kuten aiemmin mainitsin, on argumentaation tarkoitus siirtää premissejä koskeva hyväksyntä koskemaan myös argumentaation johtopäätöksiä. (Perelman 1996, 28.) Yhteisesti hyväksytyt väittämät siis toimivat näidenkin täysistuntopuheiden pohjana, kun kansanedustajat perustelevat omaa näkemystään Nato-kysymykseen.

Ensimmäinen keskeinen premissi, johon myös käytävät täysistuntokeskustelut perustuvat on se, että Suomen turvallisuusympäristö on muuttunut.

Turvallisuusympäristön muutoksesta kirjoitetaan valtioneuvoston selonteossa (VNS 1/2022) ja selonteko voidaan nähdä premissiä tukevana asiakirjana. Hyvin useat puheenvuorot lähtevät alkuun siitä, kuinka todetaan, että turvallisuusympäristö on muuttunut ja tulevia päätöksiä tehdään sen perusteella. Kuten esimerkiksi seuraavasta lainauksesta voidaan havaita: *Venäjän hyökkäys Ukrainaan muutti Euroopan ja Suomen turvallisuusympäristön perusteellisesti.* (Jari Leppä, PTK 56/2022, 88). Turvallisuusympäristön muutosta pidetään myös monissa argumenteissa perusteluna sille, miksi Suomen täytyy hakeutua Naton jäseneksi. Tätä turvallisuusympäristön muutoksen yhteisesti jaettua hyväksyntää koitetaan siirtää koskemaan Nato-jäsenyyden hakemisen argumenttia (Perelman 1996, 28). Tämä näkyy esimerkiksi seuraavassa argumentissa: *”Muuttuneessa turvallisuusympäristössä jäsenyys Natossa vahvistaisi Suomen mahdollisuuksia toimia näiden tavoitteiden puolesta sekä Suomen kansainvälistä asemaa”* (Sanna Marin, PTK 56/2022, 3).

Toinen toistuva premissi puheissa on Venäjän hyökkäys ja yhteinen arvopohja siihen liittyen. Venäjän hyökkäys nähdään tuomittavana tekona, joka rikkoo Ukrainan suvereniteettia, kansainvälistä oikeutta ja yhteisiä eurooppalaisia arvoja.

Yhdessäkään puheessa ei lähdetä kiistämään sitä, etteikö Venäjän hyökkäys olisi oikeudeton rauhaa ja turvallisuutta rikkova teko. Esimerkiksi Henriksson

puheessaan (PTK 56/2022, 40) vetoaa yhteiseen ymmärrykseen näistä arvoista premissinä: *”Hyökkäys loukkaa Ukrainan itsemääräämisoikeutta ja alueellista koskemattomuutta sekä muodostaa vakavan uhan kansainväliselle rauhalle ja turvallisuudelle.”* Tällaisiin yleispäteviin arvoihin vetoaminen voidaan nähdä universaaliyleisön suostuttelemisena, jota voidaan johtaa yksittäistapauksiin, kuten esimerkiksi tässä tapauksessa Venäjän hyökkäykseen (Perelman 1996, 34).

Kolmas premissi liittyy myös arvoihin vetoamiseen. Puheiden premissinä toistuu usein yhteinen arvopohja ja ymmärrys itsenäisestä Suomesta, jota pyritään puolustamaan kaikin mahdollisin keinoin. Puheessaan Marin (PTK 56/2022, 3) toteaa seuraavasti: *”Uskon, että puhun monien puolesta, kun sanon, että yhdessä jaettu tehtävämme on kaikissa tilanteissa turvata Suomen itsenäisyys, Suomen koskemattomuus ja suomalaisten mahdollisuus elää elämänsä turvallisesti ja rauhassa.”* Kuusiston (1996, 278) mukaan premissit voivat olla sellaisessa muodossa, että niihin tarkoituksenmukaisesti ei kiinnitetä suurta huomiota. Tämä voi tapahtua käyttämällä esimerkiksi *kuten me kaikki tiedämme* muotoisia lauseenalkuja. Edellisessä lainauksessa Marin uskottelee puhuvansa monien puolesta, tuodessaan ilmi yhteistä tahtoa puolustaa Suomen itsenäisyyttä.

Neljäs, myös yhteisiin jaettuihin arvoihin vetoava premissi on rauhan premissi. Riippumatta näkökannasta Natoon liittymisen suhteen on keskustelujen perimmäinen pyrkimys luoda sellaisia ratkaisuja, jotka ylläpitävät rauhaa niin Suomessa kuin koko Euroopassa. Tämä premissi, joka pitää rauhaa ylläpidettävänä arvona, korostuu esimerkiksi seuraavassa lainauksessa: *”Teemme ratkaisumme Suomen puolesta. Jäsenyys vahvistaa rauhan, vakauden ja turvallisuuden jatkumista Suomessa ja lähialueillamme. Tavoitteena on varmistaa, ettei Suomi joudu sotilaalliseen konfliktiin muuttuneessa turvallisuustilanteessa”* (Juha Pylväs, PTK 56/2022, 8). Tässä lainauksessa tiivistyy hyvin myös aiemmin esittelemäni Suomen itsenäisyyden ja muuttuneen turvallisuusympäristön premissit sekä niiden käyttäminen argumentaation pohjana.

On todettava, että muitakin premissejä olisi varmasti löydettävissä näistä puheenvuoroista, mutta nämä neljä edellä mainittua ovat kaikista keskeisimmät ja useimmiten toistuvat premissit. Näitä premissejä käytetään aktiivisesti erityisesti seuraavaksi analysoitavien käsitteiden ja niihin perustuvien argumenttien tukena.

5.3 Konsensus

Ensimmäinen keskeinen retorisen analyysin puitteissa havaittava toistuva konsensuksen käsitteeseen liittyvä retorinen keino on kiittäminen yksimielisyydestä. Useissa puheissa kansanedustajat kiittävät eduskuntaa, valtioneuvostoa, Suomen valtionjohtoa tai kansalaisia tästä saavutetusta yksimielisyydestä. Tätä kuvastaa esimerkiksi seuraava lainaus: *”Haluan kiittää Suomen kansaa, valtiojohtoa, tasavallan presidenttiä, pääministeriä, ulko- ja puolustusministeriä, sekä tietysti kansanedustajia tästä yhtenäisyydestä, yksituumaisuudesta, jolla olemme Nato-keskustelua käyneet”* (Pirkka-Pekka Petelius, PTK 56/2022, 104). Yksimielisyydestä kiittäminen voidaan nähdä Rosanvallonin mukaiseksi konsensuksen ihanteeksi (Rosanvallon 2008, s.36–53). Kansanedustajat, sekä ministerit osoittavat tyytyväisyyttään sille, että ulko- ja turvallisuuspoliittisesti merkittävä päätös saadaan aikaiseksi konsensuksen hengessä ilman sen suurempaa konfliktia. Saavutettu konsensus voidaan nähdä argumentaatiotekniikkana todellisuuden rakennetta luovana malliin vetoamisena. Konsensusta siis pidetään mallina tai ihanteena, joka Nato-jäsenyyteen liittyvässä keskustelussa halutaan saavuttaa.

Argumentaatiotekniikoiden näkökulmasta kiittämisen hengessä konsensukseen vetoaminen voidaan nähdä myös todellisuuden rakenteeseen perustuvana peräkkäisyysiteisiin vetoavana argumenttina. Argumenteissa, jotka kiittävät saavutettua konsensusta, voidaan kiittämisen syynä nähdä se, että yksimielisyyden turvin eduskunnan päätös hakeutua Naton jäseneksi oli helppo muodostaa. Peräkkäisyysiteisiin vetoavana argumenttina konsensukseen vetoaminen ja siitä kiittäminen voidaan nähdä myös siksi, että yhteisymmärryksessä saavutettu Nato-päätös jatkaa Suomen konsensukseen perustuvaa ulko- ja turvallisuuspoliittista

linjaa. Koska Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittinen päätöksenteko on aiemminkin perustunut laajan konsensukseen, tulee Nato-päätöksenkin tapahtua konsensuksen hengessä. Kansanedustajat siis kiittävät siitä, että Nato-päätös oli helppo, koska se oli kansalaisten, että kansanedustajien yhteisymmärrykseen perustuva.

Puheenvuoroissa konsensusta käytetään myös todellisuuden rakennetta luovana esimerkkinä siitä mitä vaaditaan, jotta kokonaisturvallisuus voidaan saavuttaa. Seuraava argumentti kiteyttää tämän retorisen keinon: *”Kokonaisturvallisuuden kannalta tärkeää on laaja kansallinen yhteisymmärrys, luottamus päätöksentekijöihin, viranomaisiin ja tiedonvälitykseen.”* (Päivi Räsänen, PTK 56/2022, 13). Näiden konsensusta esimerkkinä hyödyntävien argumenttien keskeinen retorinen anti on se, että konsensus nähdään olennaisena osana Suomen turvallisuuspoliittista tilannetta. Konsensus esimerkkinä luo sitä kokonaisturvallisuuden tilaa, jossa kaikki Suomen kansalaiset elävät.

Kokonaisturvallisuuden ohella saavutettu konsensus rinnastetaan erityisesti koko Suomen etuun. Näissä argumenteissa konsensusta pidetään rinnasteisena ilmiönä, sille mikä on koko Suomen etua. Esimerkiksi Marin käyttää puheenvuorossaan todellisuuden rakenteeseen perustuvaa rinnastamista argumentaatiotekniikkana seuraavasti: *”Mielestäni on pienen Suomen etu, että ulko- ja turvallisuuspoliittisissa kysymyksissä kykenemme hyvin laajaan yksituumaisuuteen – emme välttämättä tässä salissa yksimielisyyteen, sekin kuuluu demokratiaan, mutta hyvin laajaan yksituumaisuuteen, konsensukseen siitä, mitkä ovat seuraavat askeleet isänmaan turvallisuuden varmistamisessa.”* (Sanna Marin PTK 56/2022, 22.) Tämä lainaus myös perustuu aiemmin esiteltyyn itsenäisen Suomen premissiin, jonka hyväksynnän turvin Nato-jäsenyyttä pyritään perustelemaan. Nato jäsenyyttä ja saavutettua konsensusta perustellaan myös vetoamalla todellisuuden rakenteeseen perustuviin kausaalisuhteisiin. *”Natoon liittyminen edellyttää vahvaa kansallista yksituumaisuutta.”* (Matias Mäkynen, PTK 58/2022, 30) Kansanedustaja Mäkynen käyttää siis yksituumaisuutta perusteluna sille, että voimme ylipäätään hakeutua Natoon.

Konsensusta Nato-jäsenyyden vaatimusten kautta perustelevista puheenvuoroista on myös havaittavissa Perelmanin (1996) mukaista kvasiloogista argumentointia. *Ratkaisu on siksi valtioviisas, että maksimoimme sillä meidän turvallisuuksiamme, ja prosessi on valtioviisas sen takia, että pyrimme mahdollisimman suureen yksituumaisuuteen, jolla on valtava merkitys myös kun jälkikäteen arvioidaan tämän ratkaisun hyväksyttävyyttä.* (Anu Vehviläinen, PTK 56/2022, 26) Tässä lainauksessa käytetään kvasiloogisena argumentaatiotekniikkana samaistamista. Yksituumaisuuden tärkeyttä korostetaan luomalla samaistamiseen pyrkivä päättelyketju prosessin ja ratkaisun valtioviisaudesta. Kvasiloogista argumenttia täydennetään todellisuuden rakenteeseen perustuvalla rinnakkaisuussiteisiin vetoamisella, sillä prosessin valtioviisaus pyritään rinnastamaan yksituumaisuuden käsitteeseen.

Konsensuksen hengessä tehtyä päätöstä kannattavista argumenteista voidaan kaikesta yksimielisyydestä huolimatta havaita myös arvostusta vastakkaisille mielipiteille. Vaikka pyrkimys konsensuksen hengessä on välttää konfliktia, vedotaan argumenteissa siihen, että myös kriittiselle argumentaatiolle on annettu tilaa. Tätä kuvastaa esimerkiksi Sipilän argumentti: *Asian käsittely on edennyt johdonmukaisesti ja määrätietoisesti, ja myös kielteiseen Natokantaan päätyneiden mielipidettä on kunnioitettu.* (Juha Sipilä PTK 56/2022, 21) Vaikka vastakkaisille ja kriittisille mielipiteille on puheenvuorojen mukaan annettu tilaa. Tulee puheenvuoroista ilmi myös se, kuinka konfliktia ja vastakkainasetteluja tulisi välttää. Tästä mainitaan esimerkiksi Tanuksen argumentissa: *”Kaikkinaista vastakkainasettelua tulee välttää. Erilaisista painotuksista ja mielipiteistä huolimatta tavoitetaan koko kansan yhtenäisyyttä hyvien päämäärien saavuttamiseksi.”* (Sari Tanus, PTK 56/2022, 60.) Edellisessä lainauksessa korostetaan sitä, kuinka tulisi pyrkiä yhtenäisyyteen vastakkainasettelujen sijaan.

Yhtenäisyys korostuu hyvin monissa Natoa kannattavissa argumenteissa ja Suomen yhtenäisyys toimii monien argumenttien perustana, kuten olemme havainneet. Eriyisen yleisenä argumentaatiotekniikkana voitiin puheenvuoroista havaita todellisuuden rakennetta luovat esimerkit, joissa Suomen aiempaa yhtenäisyyttä käytetään esimerkkinä. Esimerkiksi Suomen toimintaa vaikeina aikoina sodissa

pidetään esimerkkinä siitä, kuinka Suomi pystyy toimimaan yhtenäisenä kansakuntana. Myös aiempaa ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa käytetään puheenvuoroissa esimerkkinä siitä, kuinka Suomi pystyy toimimaan yhtenäisenä kansana. Seuraava lainaus Hurun puheenvuorosta kuvastaa tätä esimerkkien käyttämistä retorisenä keinona: *”Suomen kansa on aiemminkin yhdistynyt uhan edessä, ja tänä päivänä on nähtävissä samaa yhtenäisyyttä, mitä nähtiin talvisodan syttyessä.”* (Petri Huru, PTK 56/2022, 153.) Lainauksessa siis talvisodan yhtenäisyyttä, jossa Suomen kansa yhdistyi yhteistä vihollista vastaan, käytetään esimerkkinä siitä, minkälainen yhtenäisyys Nato-jäsenyyttä koskevassa keskustelussa on nyt saavutettu. Konsensus ja siihen pyrkiminen siis ainakin näiden argumenttien perusteella yhdistää Suomen kansaa.

Myös itse Nato-jäsenyyden hakemiseen liittyvän prosessin kannalta konsensus todetaan tärkeäksi asiaksi. Esimerkiksi Tavio tuo ilmi puheenvuorossaan todellisuuden rakennetta luovan esimerkin eduskunnan sisäisestä työskentelystä. *”Perussuomalaisten johtaman ulkoasiainvaliokunnan työskentely oli nyt poikkeuksellisen yksituumaista, ja se toimikoon osoituksena siitä, että pienenä maana yhtenäisyys on suuri voimavara.”* (Ville Tavio, PTK 58/2022, 18.) Konsensuksen on siis koettu vallitsevan myös valiokuntatyöskentelyssä, kun Nato-jäsenyyttä on käsitelty ulkoasiainvaliokunnassa.

Ennen kaikkea saavutettua konsensusta korostetaan prosessin kannalta todellisuuden rakennetta luovien havainnollistavien argumenttien kautta. Havainnollistamalla pyritään luomaan kuvaa siitä, kuinka konsensus on ollut tärkeä osa Nato-jäsenyydestä käytyjä keskusteluja. Havainnollistamalla pyritään myös kuvailemaan sitä kannatuksen määrää, jota Nato-jäsenyydelle on saavutettu. *”Mikä tärkeintä, tämän päätöksen takana on suomalaisten enemmistön vahva tuki ja kansanedustajien merkittävä enemmistö ja samanaikaisuus myös Ruotsin kanssa.”* (Pasi Kivisaari, PTK 58/2022, 24) Aineistosta poimitussa lainauksessa Kivisaari havainnollistaa päätöstä ja Nato-jäsenyyden prosessia sillä, että Nato-jäsenyydelle on sekä Suomen kansan, että kansanedustajien tuki.

Näissä havainnollistamiseen perustuvissa argumenteissa on hyvä huomioida se, kuinka ne perustuvat Perelmanin (1996) mukaiseen havainnollistamiseen eikä tarkkoihin lukuihin tai tietoihin siitä kuinka suuri osa Suomen kansasta kannattaa Nato-jäsenyyttä. Sen sijaan esimerkkeihin perustuvassa argumentaatiossa pyritään tuomaan ilmi kiistatonta todellisuutta siitä, kuinka suuri osa Suomen kansasta tukee Nato-jäsenyyttä. Puheenvuoroissa käytetään esimerkkeinä muun muassa aiemmin mainittuja mielipidekyselyitä. *”Kyselytutkimusten perusteella kansalaisten aiemmin varautunut kanta on vaihtunut ylivoimaiseen kannatukseen: jopa 76 prosenttia vastaajista kannattaa liittymistä Natoon. Voimmekin nähdä, että poliittisten päättäjien toiminta seuraa kiitettävästi kansan tahtoa.”* (Jari Ronkainen, PTK 56/2022, 34).

Konsensus puheenvuoroissa ilmaantuu myös siinä, kun saavutettua konsensusta pidetään todellisuuden rakennetta luovana esimerkkinä puoluerajat ylittävästä päätöksenteosta. *”Toinen tärkeä askel on ollut päätöksentekijöiden kyky kaikki puoluerajat ylittävään yhteistyöhön.”* (Arto Satonen, PTK 56/2022, 124.) Puoluerajat ylittävää päätöksenteko pidetään tärkeänä Nato-kysymyksen kannalta, mutta myös esimerkkinä siitä miten vaikeassa paikassa eduskunta pystyy toimimaan yhteisymmärrykseen pyrkien.

Kansanedustajien puhuessa Naton sisäisestä päätöksenteosta on konsensus huomionarvoisessa roolissa retoriikan kannalta. Natossa tehtävät päätökset vaativat jokaisen jäsenmaan hyväksynnän, eli Naton päätöksenteko perustuu yhteisymmärrykseen (Forsberg 2002, 118). Naton yhteisymmärrystä vaativa päätöksenteko toimii siis argumenteissa yhtenä esimerkkinä sille miksi kansanedustajat tukevat Natoon hakeutumista. Esimerkiksi Räsänen mainitsee puheenvuorossaan Naton päätöksenteossa vallitsevasta yksimielisyysperiaatteesta: *”Ennen kaikkea myös Naton päätöksenteon yksimielisyysperiaate turvaa sen, että voimme sitten jatkossa oman harkintamme mukaan käydä näistä keskustelua ja linjata niitä tarpeita, joita turvallisuudellamme on.”* (Päivi Räsänen, PTK 56/2022, 19.) Näissä argumenteissa yksimielisyysperiaate nähdään esimerkkinä siitä, kuinka Suomi säilyttää Natoon liittyttyään päätösvallan linjata omista puolustuspoliittisista ratkaisuisista.

Tämän kappaleen loppuun voidaan todeta, että saavutettua konsensusta pidetään tärkeänä osana Nato-jäsenyysskeskusteluja sekä päätöstä hakeutua Naton jäseneksi. Mutta toisaalta joistakin puheenvuoroista voidaan havaita se, että kansanedustaja on valmis kannattamaan Nato-päätöstä, koska sen nähdään vain olevan oikea ratkaisu konsensuksen kannalta: *"Vaikka näen liittoutumisessa riskejä, olen valmis hyväksymään jäsenyyden, koska se on enemmistön tahto."* (Pia Lohikoski, PTK 56/2022, 30.)

5.4 Uhkakuvat

Uhkakuvan käsitteeseen liittyen kaikista keskeisin osa argumentaatiota on se, kuinka Natoa puolustavat puheenvuorot pyrkivät irrottamaan uhkakuvan käsitteen Nato-jäsenyydestä. Naton liittymistä kannattavissa argumenteissa vedotaan useasti Perelmanin argumentaatiotekniikoiden mukaiseen erottelumuuotoiseen argumentaatioon. Erottelumuuotoisessa argumentaatioissa pyrkimys on siis irrottaa käsiteltävä ilmiö vallitsevasta todellisuudesta (Perelman 1996). Aineiston argumenttien mukaan Natoon liittyminen ei muodosta minkäänlaista uhkaa, eikä Natoa tule nähdä uhkakuvana. Natoon liittymistä ei myöskään tulisi nähdä Venäjää uhkaavana tekijänä.

Uhkakuvan käsitteen irrottamista Natoon liittymisen todellisista seikoista kuvastaa hyvin esimerkiksi seuraava lainaus: *"Suomen Nato-jäsenyys ei uhkaa millään tavoin Venäjän turvallisuutta, mutta Suomelle se antaa turvaa."* (Alanko-Kaihiluoto, PTK 56/2022, 75) Sen lisäksi, että tässä argumentissa uhkan määritelmä erotellaan Nato jäsenyydestä, rinnastetaan Nato jäsenyys Suomelle turvaa tuovaksi tekijäksi. Hyvin samankaltaiset argumentit toistuvat usein koko täysistunnon ajan, jossakin korostetaan enemmän sitä, kuinka Nato-jäsenyys ei ole uhka kenellekään. Joissakin sen sijaan korostetaan edellä mainitun argumentin tavoin sitä, kuinka Nato-jäsenyys ei ole uhka erityisesti Venäjälle.

Puheenvuoroissa puhutaan Venäjän uhkakuvasta ja Venäjään liittyvistä uhkista hyvin paljon. Suurin osa uhkakuvapuheesta voidaan paikantaa koskevan ainakin jollain tapaa Venäjään tai Venäjän toimintaan liittyviin seurauksiin. Myös

turvallisuusympäristön muutoksen premissiin vedoten pyritään argumentoimaan sitä, kuinka Venäjä on se maa, jonka vuoksi myös Suomen turvallisuusympäristö on muuttunut. Esimerkiksi seuraavassa lainauksessa pyritään havainnollistamisen keinoin tuomaan ilmi edellä mainittua: *”Naapurimaan tulevaisuus näyttää synkältä. Venäjän arvaamattomuus, aggressiivisuus ja häikäilemättömyys pakottavat Suomen tarkastelemaan omaa turvallisuuttaan muuttuneen Venäjän naapurimaana. Venäjä on rikkonut toimillaan kaikkea yhteisesti sovittua ja sivouuttanut kansainvälisen oikeuden totaalisesti.”* (Kristiina Salonen, PTK 58/2022, 32.)

Puheenvuoroissa siis toistuu jo aiemmasta tutkimuksesta havaittu Venäjän uhka (esim. Limnell 2009; Harle & Moisio 2000). Kvasiloogisen samaistaminen keinoin, pyritään puheenvuoroissa argumentoimaan siitä, kuinka Venäjän uhka Suomelle on aina ollut sama, mutta nyt vihdoinkin voimme todella havaita sen. *”Naapurissamme on ollut jo pidemmän aikaa sama arvaamaton uhka, mutta nyt vain naamiot on riisuttu, kuten tasavallan presidentti totesi. Näemme sen kylmän ja arvaamattoman todellisuuden, jonka kanssa meidän on elettävä ja jonka pohjalta meidän on tehtävä turvallisuusratkaisuja.”* (Riikka Purra, PTK 56/2022, 5.) Purra käyttää myös tässä puheenvuorossaan havainnollistamista argumentaatiotekniikkana, kuvaillessaan sitä, kuinka voimme viimein todella havaita Venäjän toiminnan kylmän ja arvaamattoman todellisuuden.

Venäjän uhkaa havainnollistetaan puheenvuoroissa hyvin monipuolisilla sanavalinnoilla ja värikkäällä retoriikalla. Havainnollistavat argumentit argumentaatiotekniikkana nimensä mukaisesti luovat sitä todellisuutta, jossa elämme. Havainnollistamisen keinoin pyritään muun muassa kuvastamaan niitä kauheuksia, joita Venäjä on Ukrainassa suorittanut. *”Viimein Venäjästä puhutaan suoraan niin kuin asiat ovat. Venäjän aiheuttama tuho ja venäläisten toteuttamat sotarikokset ovat puhdasta pahuutta. Suomettumisen aika on vihdoinkin ohi.”* (Saara-Sofia Sirén, PTK 56/2022, 80.)

Venäjän uhkaa havainnollistetaan myös siltä kannalta, että juuri Venäjän toiminnan takia meidän täytyy hakeutua Naton jäseneksi. *”Tarvitsemme arvaamattoman, aggressiivisuutta osoittaneen valtion naapurina rinnalle rakenteen, jolla taataan riittävä*

pidäkevaikutus, ennalta ehkäisevä turva ja turvatakuut.” (Riitta Mäkinen, PTK 56/2022, 127.) Venäjää kuvaillaan siis arvaamattomaksi, aggressiiviseksi ja pahuutta kylväväksi valtioksi, joka aiheuttaa perustavanlaatuista uhkaa, jonka vuoksi meidän on haettava Natoon.

Kansanedustajien näkemys Venäjän uhasta Natoa kannattavissa puheenvuoroissa korostuu myös seuraavassa lainauksessa: *”Nato ei ole uhka Venäjälle, mutta se on uhka Venäjän uhalle” (Ben Zyskowitz, PTK 56/2022, 129).* Sen sijaan, että Nato olisi uhka, muodostetaan tässä puheenvuorossa kausaalisuhdetta sille, kuinka Nato on uhka Venäjän uhalle. Nato siis muodostaa Venäjän uhkakuvan käsitettä uhkaavan tekijän. Suomen ollessa Naton jäsen Venäjä ei pysty hyödyntämään Suomen historiassa aktiivisesti läsnäollutta Venäjän uhkan käsitystä samalla tavalla kuin se on aiemmin sitä pystynyt hyödyntämään.

Venäjän uhkasta ja riskeistä puhuttaessa käytetään retorisenä keinona myös kvasiloogisen argumentaatiotekniikan mukaista vertailua. Esimerkiksi seuraavassa argumentissa verrataan Natoon liittyviä riskejä, niihin riskeihin, joita Venäjä toiminnallaan Suomelle aiheuttaa. *”Suomen Nato-jäsenyyteen liitetyt riskit eivät omassa punninnassani ole missään suhteessa siihen vaaraan, minkä Putinin Venäjän vaikutusvallan lisääntyminen Suomessa voisi muodostaa.” (Outi Alanko-Kaihiluoto, PTK 56/2022, 74.)* Puheenvuoroissa käytetään todellisuuden rakennetta luovana esimerkkinä Venäjän uhasta Suomen ja Venäjän välistä rajaa. Raja tai rajanaapurina oleminen toimii argumenteissa esimerkkinä siitä, kuinka Suomalaiset tulevat aina olemaan huolissaan omasta turvallisuudesta. Nato-jäsenyyden myötä raja esimerkkinä Venäjän uhasta joidenkin mielestä korostuu, kun Suomen ja Venäjän välisestä rajasta muuttuu myös Naton ja Venäjän välinen raja. Kuitenkin Nato-jäsenyyttä kannattavissa argumenteissa raja esimerkkinä Venäjän uhasta toimii yhtenä keskeisimmistä syistä miksi tulemme hakeutumaan Naton jäseneksi. *”Venäjän rajanaapurina me suomalaiset olemme huolissamme omasta turvallisuudestamme.” (Jussi Saramo, PTK 58/2022, 11.)*

Monipuolisiin sanavalintoihin ja värikkääseen retoriikkaan, sekä todellisuuden rakennetta luovaan argumentaatioon liittyy useat metaforat, joita Venäjän uhasta käytetään. *"Nyt kun naamiot on riisuttu, päätimme osaltamme toimia, jotta pystymme maksimoimaan oman turvallisuuksiemme"*. (Jouni Ovaska, PTK 56/2022, 23.)

Puheenvuoroissa käytetään useampaan otteeseen presidentti Niinistöltä peräisin olevaa metaforaa, jota Niinistö käytti puheessaan samana päivänä, kun Venäjän hyökkäyssota alkoi. Tätä edellä mainittua metaforaa argumentaatiotekniikkana pyritään käyttämään siinä, kun tuodaan yleisölle ilmi Venäjän todellisen luonteen paljastumista. Vaikka Venäjän uhkakuva on aiemminkin tiedostettu, nyt se on viimein paljastunut julkisesti suuremmallekin yleisölle. Toinen mielestäni puheenvuorojen retoriikan kirjoa hyvin kuvastava metafora tulee ilmi Elomaan puheenvuorosta: *"Kun näin voimakkaat ja uhkaavat itätuulet puhaltavat, ei Suomi voi olla mielestäni reagoimatta."* (Ritva Elomaa, PTK 56/2022, 139.) Venäjän toimia ja Venäjän muodostamaa uhkaa Suomelle tässä metaforassa kuvastetaan voimakkaina ja uhkaavina itätuulina.

Puheenvuoroissa vedotaan turvallisuusympäristön muutoksen premissin ohella myös muihin aiemmin esittelemiini premisseihin. Esimerkiksi itsenäisen Suomen premissin käyttämistä argumentaation pohjana kuvastaa seuraava lainaus aineistosta: *"Haluaisin, että saamme elää rauhassa itsenäisenä Suomena vailla pelkoa, että meidän maa-alueitamme halutaan vallata tai meitä halutaan alistaa."* (Leena Meri, PTK 56/2022, 44.) Tässä lainauksessa pyritään siis vetoamaan siihen, että voisimme elää itsenäisessä Suomessa ilman uhkakuvien hallitsemaa ilmapiiriä tai uhkakuvien konkretisoitumista siihen, että Suomen suvereenille alueelle hyökätään kuten Ukrainassa on tapahtunut. Aiemmin esiteltyyn rauhan premissiin vedotaan myös hyvin samankaltaisin keinoin kuin edellisessä itsenäisyyden premississä. *"Jäsenyys ennaltaehkäisee sitä mahdollisuutta, että Suomeen kohdistuisi sotilaallista uhkaa. Liittyminen Natoon olisi rauhanteko."* (Heidi Viljanen, PTK 56/2022, 85) Rauhan premissiin liittyen tässä lainauksessa pyritään rinnastamaan Nato-jäsenyys rauhaa edistäväksi teoksi.

Venäjän uhan ohella käytetään puheenvuoroissa runsaasti retoriikkaa myös muista moninaisista uhista, joihin uhkakuvan käsite liittyy. Venäjää kuitenkin pidetään usein syypäänä suurimpaan osaan tästä uhkakuvien moninaisuudesta, kuten aiemmasta tutkimuksestakin voidaan havaita (esim. Limnell 2009; Harle & Moisio 2000). Venäjän toiminnasta luodaan Perelmanin todellisuuden rakenteeseen perustuvien argumentaatiotekniikoiden mukaisia kausaalisuhteita uhkakuvan laajempaan ymmärrykseen. Esimerkiksi seuraavassa lainauksessa Venäjä nähdään syynä ruokakriisiin, joka nähdään taas syynä kasvavalle pakolaisuudelle:

”Huolestuttava uhkaskenaario on, että Venäjän toiminnan takia maailmaa uhkaa ruokakriisi, joka taas lisää pakolaisuutta. Tähän kielteiseen skenaarioon meidänkin on varauduttava.”

(Merja Mäkisalo-Ropponen, PTK 58/2022, 32.) Uhkakuvien moninaisuutta pyritään myös perustelemaan antamalla esimerkkejä uhista, joita Suomi saattaa tulevaisuudessa kohdata. *”Meidän on varauduttava myös sodankäynnin moderneihin muotoihin. Kansainvälisen yhteistyön merkitys hybridi- ja kyberuhkien torjunnassa kasvaa.”* (Kristiina Salonen, PTK 58/2022, 33.)

Moninaiisiin uhkiin liittyen puheenvuoroissa pyritään myös luomaan laajempaa ymmärrystä niistä uhkakuvista, joita tulevaisuudessa mahdollisesti on odotettavissa. Esimerkiksi seuraavassa lainauksessa pyritään rinnastamaan Venäjän uhkaa koskevat käsitykset koskemaan myös Kiinaa: *”Siinä mielessä koen vahvasti, että siinä missä Venäjä on tällä hetkellä uhka suomalaisille ja eurooppalaisille toiminnallaan, niin Kiina tulee olemaan yhtä suuri ellei vakavampi uhka tulevaisuudessa, ja se ei ole kuitenkaan Suomen eikä Euroopan eikä maailman etu, että vihreä siirtymä on pitkälti Kiinan omissa käsissä.”* (Hussein al-Tae, PTK 58/2022, 34.) Kiinaan liittyvää uhkakuvaa pyritään myös kvasiloogisen argumentin keinoin vertailemaan tulevaisuutta ajatellen yhtä suurena tai jopa suurempana uhkana kuin Venäjää.

Toisaalta joissakin Nato-jäsenyyttä kannattavissa argumenteissa todetaan se, että Venäjä ei kaikesta huolimatta ole sotilaallinen uhka Suomelle, mutta muut Venäjään liittyvät uhkakuvat ovat uhkia, jotka tulee ottaa vakavasti. Seuraavassa lainauksessa luodaan esimerkkien kautta argumentaatiota siitä, kuinka Venäjän moninaiset hybridivaikuttamiseen liittyvät uhkakuvat otetaan vakavasti ja uhkakuvat ovat

viranomaisten tiedossa: *”Vaikka Venäjä ei ole tällä hetkellä Suomelle sotilaallinen uhka, on Venäjällä käytettävissä laaja kirjo hybridivaikuttamisen työkaluja, joilla luultavasti pyritään tekemään Suomen Nato-tiestä mahdollisimman kiivoinen. Venäjä pyrkii perinteisesti vaikuttamaan omaan kansaansa ja naapurimaihinsa tehtailemalla loputtomasti disinformaatiota erityisesti sosiaalisessa mediassa. Nämä uhat on syytä ottaa vakavasti, mutta ensisijaisesti on pysyttävä rauhallisena. Suomi on tehnyt yksityiskohtaisia arvioita meihin kohdistuvista uhista sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. Meidän viranomaisemme ovat varautuneet Venäjän hybridivaikuttamiseen hyvin.”* (Bella Forsgrén, PTK 56/2022, 110.)

Puheenvuoroissa todellisuuden rakenteeseen perustuen käytetään rinnastamista argumentaatiotekniikkana, kun puhutaan ydinaseista ja uhkakuvista.

Puheenvuorojen mukaan Venäjä käyttää ydinaseita uhkaamiseen ja puheenvuoroissa rinnastetaan Suomea koskevan uhkakuvan käsitys Venäjän muodostamaan ydinaseuhkaan. Tämä voidaan havaita esimerkiksi seuraavasta Lohikosken puheenvuorossa esitetyssä argumentissa. *”Venäjän uhkaukset käyttää ydinaseita asettavat koko Euroopan vaaraan.”* (Pia Lohikoski, PTK 56/2022, 19)

Natoa kannattavissa puheenvuoroissa esitetään myös vaatimuksia siitä, kuinka Nato-jäsenyys yksin ei tule ratkaisemaan kaikkia Suomeen kohdistuvia uhkakuvia. Näiden argumenttien mukaan Nato-jäsenyys ratkaisee vain uhkakuviin vastaamisen sotilaallisen ja puolustuspoliittisen puolen. Naton lisäksi argumentoidaan esimerkkeihin vedoten myös muista ratkaisuksista uhkakuvia vastaan. Seuraavassa lainauksessa esimerkkiin vetoavana argumentaatiokeinona käytetään lainsäätämistä: *”On muistettava, että edelleen jää turvallisuusuhkia, joita Nato ei ratkaise. Suomen pitää jatkossakin turvata omat rajansa. Meidän on estettävä hybridivaikuttaminen muillakin kuin suoraan sotilaallisilla keinoilla. On nähty, että siirtolaisia ja turvapaikkajärjestelmää on käytetty hyväksi valtiollisesti. Ne toimet meidän täytyy turvata omalla lainsäädännöllämme. Nato ei tule puolestamme torjumaan muuttoliikkeen välineellistämistä.”* (Jani Mäkelä, PTK 56/2022, 78.)

Kvasiloogisen argumentoinnin keinoin pyritään puheenvuoroissa korostamaan sitä Naton roolia, jonka vuoksi Suomi osaltaan tulee hakeutumaan Naton jäseneksi. Esimerkiksi kvasiloogista vertailuun perustuvaa argumentointia käytetään tuomaan ilmi niitä Naton hyviä puolia, jonka vuoksi Suomi tulee hakeutumaan Naton jäseneksi. Seuraavassa lainauksessa Nato jäsenyyden todetaan olevan paras pidäke sotilaallisille uhille: *"Parhaan pidäkkeen sotilaallisille uhille tarjoaa Nato-jäsenyyys."* (Johannes Koskinen, PTK 58/2022, 4) Näissä kvasiloogiseen argumentointiin perustuvissa puheenvuoroissa korostuu Nato-jäsenyyden rooli vastauksena sotilaallisiin uhkiin. *"Nato-jäsenyyys nostaa ratkaisevasti kynnystä uhata Suomea sotilaallisesti."* (Sofia Vikman, PTK 56/2022, 45)

Vaikka Nato-jäsenyyttä kannattavien puheenvuorojen retoriikassa korostetaan Natoa turvaa tuovana ja sotilaallisia uhkakuvia taltuttavana tekijänä, voidaan puheenvuoroista havaita myös huomioita aiemmin mainittuihin moninaiisiin uhkakuviin ja Naton rooliin näiden uhkakuvien suhteen. Puheenvuoroissa otetaan kantaa siihen, kuinka Natoon liittyminen ei ratkaise kaikkia Suomeen kohdistuvia uhkakuvia ja toisaalta Natoon liittyminen voi tuoda mukanaan myös uudenlaisia uhkakuvia. Esimerkiksi seuraavassa lainauksessa todetaan kuinka Nato-jäsenyyden ei poista kaikkia uhkia, mutta rinnastamiseen perustuvan argumentaatiotekniikan keinoin kuvaillaan Nato-jäsenyyttä sotilaallisten uhkien muodostamista ehkäisevänä tekijänä. *"Jäsenyyden Natossa ei poista kaikkia turvallisuusuhkia ympäristöstämme, mutta se antaa voimakkaan pidäkkeen sotilaallisen voiman käyttämiselle Suomea vastaan."* (Anneli Kiljunen, PTK 56/2022, 106.)

Peräkkäisyysiteisiin vetoavan argumentoinnin kautta esimerkiksi seuraavassa puheenvuorossa vedotaan siihen, että Nato-jäsenyyden hakeminen voi tuoda mukanaan uhkia. *"Suomen Nato-jäsenyyden hakeminen tuo taatusti mukanaan mahdollisia riskitilanteita. Näihin kansalaisten turvallisuuteen vaikuttaviin uhkiin viranomaiset ovat varautuneet. Suomeen ja suomalaisiin kohdistuva hybridi-vaikuttaminen tulee taatusti lisääntymään."* (Paula Werning, PTK 56/2022, 173.) On siis tämän analyysin puitteissa todettava se, että vaikka Nato-jäsenyyden hakeminen konsensukseen perustuvana päätöksenä puheenvuorojen argumenttien perusteella

tapahtuu Venäjän muodostaman uhkan ja turvallisuusympäristön muutoksen takia, ei Nato-jäsenyyttä kannattavissa puheenvuoroissa ole jätetty huomioimatta uhkakuvien laajempaa näkemystä.

5.5 Vastustavat ja kriittiset argumentit

Kriittisissä ja erityisesti Nato-jäsenyyttä vastustavissa puheenvuoroissa pyritään asettumaan turvallisuusympäristön muutoksen premissiä vastaan. Kuten mainitsin Palosen (1997, 89) näkemyksestä kuinka retoriikan luonteeseen kuuluu mahdollisuus kiistää ennalta annettu hyväksyntä premiseistä. Premissejä vastaan asettuminen kuuluu osaksi tämän eduskuntakeskustelun parlamentaarista prosessia, vaikka puheissa aiemmin havaittiinkin vallitsevan melko yhtenäinen konsensusukseen perustuva linja. Esimerkiksi Niikko puheenvuorossaan pyrkii haastamaan turvallisuusympäristön muutoksen premissiä: *"...meillä ei tässä tosiasiallisessa tilanteessa ole ollut minkäänlaista turvallisuusympäristön muutosta Suomen lähialueilla."* (Mika Niikko, PTK 56/2022, 22.) Turvallisuusympäristön muutos pyritään Perelmanin (1996) erottelumuotoisen argumentaatiotekniikan mukaisesti erottamaan vallitsevasta tilanteesta.

Niikko perustelee tätä turvallisuusympäristön muutosta vastaan asettuvaa argumentaatiota muun muassa todellisuuden rakennetta luovien esimerkkien kautta. Niikko käyttää puheessa esimerkkejä seuraavalla tavalla: *"Tosiasia on kuitenkin se, että turvallisuuspoliittisessa toimintaympäristössä ei ole tapahtunut mitään muutosta huonompaan suuntaan Suomen lähialueilla. Päinvastoin rajalla Venäjän puolella Murmanskista Karjalankannakselle ei nyt ole mainittavia venäläisiä joukkoja juurikaan. Kuten monet sotilasasiantuntijat ovat myös itse sanoneet, Suomea ei uhkaa mikään välitön sotilaallinen uhka."* (Mika Niikko, PTK 56/2022, 185.) Niikko pyrkii siis tuomaan ilmi faktoihin perustuvia esimerkkejä siitä, miten Suomeen ei kohdistu sotilaallista uhkaa.

Sotilaallista uhkaa myös pyritään erottelumuotoisen argumentaation keinoin irrottamaan vallitsevasta tilanteesta. Erottelumuotoisen argumentaation perustuen

pyritään siis näkemään Suomeen liittyvä sotilaallisen uhan käsite ja ilmiö irrallisena asian Venäjän hyökkäykseen ja mahdolliseen turvallisuusympäristön muutokseen liittyen. *”Suomeen ei kohdistu minkäänlaista sotilaallista uhkaa. Tämän toteaa turvallisuusselonteko, ja tämän ovat todenneet myös valtiojohto ja sotilaat hyvin selkeästi. Uhkaa ei ole kohdistunut Suomeen toisen maailmansodan jälkeen. Nato-jäsenyys sen sijaan lisää uhkia ja jännitteitä Pohjolassa.”* (Johannes Yrttiaho, PTK 56/2022, 57.) Toisaalta joissakin kriittisissä tai Nato-jäsenyyttä vastustavissa puheenvuoroissa pyritään erottelumuotoisen argumentaation keinoin irrottamaan myös uhkakuvan käsite vallitsevasta tilanteesta: *”Vaikka Suomeen ei tällä hetkellä kohdistu uhkaa, emme voi luottaa siihen, että näin olisi myös aina tästä eteenpäin.”* (Mai Kivelä, PTK 56/2022, 75.) Tässä argumentissa siis sotilaallisen uhan lisäksi ylipäätään uhka ja uhkakuvan käsite erotellaan Suomea koskevasta toimintaympäristöstä.

Myös kriittisissä ja jäsenyyttä vastustavissa argumenteissa ydinaseet rinnastetaan uhan käsitteeseen, kuten Nato-jäsenyyttä kannattavissakin argumenteissa rinnastettiin. Näissä argumenteissa kuitenkin ydinaseet rinnastetaan uhkakuvaan, jotka Natoon liittyminen tuo mukanaan. *”On aivan selvää, että ydinaseiden tuominen itärajallemme nostaa jännitteen äärimmilleen, ja tätä tuskin kukaan meistä haluaa.”* (Juho Kautto, PTK 56/2022, 36.) Ydinaseisiin liittyvää uhkakuvaan myös havainnollistetaan erinäisin sanoin, jota esimerkiksi seuraavassa lainauksessa voidaan havaita: *”Ydinaseisiin pohjaava turvallisuus on hauras ja ennakoimaton. Koko ydinasejärjestelmään nojautuminen on minulle yksi keskeinen syy siihen, miksi suhtaudun Nato-jäsenyyteen erittäin kriittisesti. Ydinasepelote on osa Natoon sisäänkirjoitettua doktriinia.”* (Veronika Honkasalo, PTK 56/2022, 90.)

Järvinen puheenvuorossaan vetoaa aiemmin esiteltyyn rauhan premissiin. Järvisen argumentissa todetaan, että vaikka kaikki eivät olisi Nato-jäsenyyden konsensuksen kannalla, on kaikkien toiminnan taustalla pyrkimys rauhaan, yhteisesti jaettuun arvoon. *”...toivon, että mekin osaamme jatkossa arvostaa ja kuunnella erityisen herkällä korvalla niitä, jotka ovat kanssamme eri mieltä, sillä yhteistä meille kaikille on se, että meistä joka ikinen tekee parhaansa ja kaikkensa rauhan puolesta.”* (Heli Järvinen, PTK 56/2022, 82.)

Kriittisissä argumenteissa Nato-keskustelu rinnastetaan yksipuolisuuteen. Puheenvuoroissa otetaan kantaa muun muassa siihen kuinka avoimelle ja monipuoliselle keskustelulle ei ole ollut tilaa ja konsensuksesta poikkeavat puheenvuorot ovat jääneet huomiotta tai ne on leimattu yhteisymmärryksestä poikkeaviksi puheenvuoroiksi. Esimerkiksi seuraavassa lainauksessa argumentoidaan rinnastamisen argumentaatiotekniikkaan perustuen: *"Keskustelu Nato-jäsenyydestä on ollut mielestäni hieman yksipuolista. Syvällistä, avointa ja monipuolista keskustelua peränneet ovat saaneet vastaansa leimakirveen. Kriittisiä näkökulmia ei ole ollut toivottua esittää ja kyseenalaistaminenkin on herkästi tulkittu vaikeuttamiseksi tai hidastamiseksi."* (Aino-Kaisa Pekonen, PTK 56/2022, 67.)

Kriittisissä puheenvuoroissa myös esitellään todellisuuden rakennetta luovia esimerkkejä, joilla kuvastetaan Nato-keskustelun yksipuolisuutta. *"Kun kävimme lähetekeskustelua ajankohtaisselonteosta turvallisuustilanteeseen liittyen, korostin, että on Nato-jäsenyyden kannattajienkin etu, että mahdollinen jäsenyys on kaikista näkökulmista tarkkaan punnittu ja riskit ja uhkakuvat tiedostettu. Tähän kuuluu myös Nato-jäsenyyden kielteisten vaikutusten pohdinta. Valitettavasti tämä on jäänyt hyvin vähälle prosessin aikana."* (Veronika Honkasalo, PTK 56/2022, 90.) Tässä puheenvuorossa Honkasalo käyttää esimerkkinä sitä, kuinka Nato-jäsenyyden tarkastelun tärkeyttä kaikista näkökulmista on pyritty korostamaan, mutta siitä huolimatta tätä ei ole tapahtunut. Konsensuksen puitteissa siis tämän argumentin perusteella Nato-jäsenyyden kielteiset vaikutukset ovat jääneet sivuun.

Edelliseen argumenttiin liittyen puheenvuoroissa pyritään havainnollistamisen keinoin tuomaan ilmi sitä, kuinka Nato-keskustelun konsensuksesta huolimatta on edelleen olemassa Nato-jäsenyyttä vastustavia ihmisiä. Honkasalo havainnollistaa seuraavassa lainauksessa sitä, kuinka Nato-jäsenyyttä vastustavia ihmisiä on edelleen merkittävä määrä: *"On hyövä muistaa, että kansan nopean kannanmuutoksen jälkeenkin meillä on edelleen merkittävä määrä ihmisiä, jotka suhtautuvat Nato-jäsenyyteen kriittisesti tai kielteisesti sitä vastustaen."* (Veronika Honkasalo, PTK 58/2022, 35.)

Todellisuuden rakennetta luovaa havainnollistamista käytetään puheenvuoroissa argumentaatiokeinona myös silloin kun halutaan kuvailla sitä uhkakuvaa, jonka Nato-jäsenyys muodostaa, jos liitymme Naton jäseneksi. Esimerkiksi seuraavassa puheenvuorossa havainnollistamisen keinoin kuvaillaan Suomen ja Venäjän välistä rajaa jännitteisenä rajana. *”Olen tänä keväänä tuonut esille, että suhtaudun kriittisesti Nato-jäsenyyteen, koska se kasvattaisi jännitteitä Suomen ja Venäjän rajalla. Jännitteet eivät jäisi vain niin kutsuttuun harmaaseen aikaan, kun jäsenyysneuvotteluja käydään. Jännitteinen pitkä itäraja olisi uusi pysyvä tila turvallisuusympäristössämme.”* (Katja Hänninen, PTK 58/2022, 28.) Tässä argumentissa käytetään myös kausaalisuhteeseen vetoamista argumentaatiotekniikkana, sillä puheenvuorossa todetaan kuinka Naton jäseneksi liittyminen kasvattaa havainnollistamisen keinoin kuvailtua jännitettä Suomen ja Venäjän rajalla. Kausaalisuhteeseen vedotaan myös silloin kun kriittisissä puheenvuoroissa halutaan argumentoida siitä, kuinka Nato-jäsenyys heikentää Suomen turvallisuuspoliittista tilannetta. *”Suomen turvallisuuspoliittinen tilanne ei Nato-linjauksella parane vaan heikkenee. Suomen sotilaallinen asema voi Nato-jäsenyyden myötä vahvistua, mutta Suomen turvallisuustilanne kokonaisuudessaan tulee heikentymään.”* (Markus Mustajärvi, PTK 56/2022, 39.)

Ylipäättään kriittisissä puheenvuoroissa Nato-jäsenyys pyritään näkemään uhkakuvana tai ainakin uudenlaisia uhkakuvia mukanaan tuovana tekijänä. Esimerkiksi kvasiloogisella vertailuun perustuvalla argumentilla seuraavassa lainauksessa pyritään vertailemaan Nato-jäsenyyttä Venäjän uhkaa suurempana uhkakuvana. *”Olisin toivonut, että Suomi voisi elää maailmassa, jossa ei tarvita vastakkainasetteluja ja puolustusliittoja, joissa uhkiin vastataan vielä suuremmalla uhalla.”* (Antero Laukkanen, PTK 56/2022.) Natoon hakeutumista argumentoidaan myös rinnakkaisuussiteisiin vetoavien argumenttien avulla, joissa Nato-jäsenyys ja jäseneksi hakeutumisen prosessi rinnastetaan uhkiin. *”Jäseneksi hakeutumiseen liittyy epävarmuuksia, riskejä ja uhkiakin.”* (Markus Lohi, PTK 56/2022, 135.)

Kriittisissä puheenvuoroissa siis korostuu Naton rinnastaminen uhkakuvan käsitteeseen. Kriittiset puheenvuorot pitävät Natoa uhkana Venäjälle. Tässä

seuraavassa lainauksessa yhdistellään sidosteisten argumentaatiotekniikoiden mukaisesti useampaa eri argumentaatiotekniikkaa. Rinnastamisen lisäksi puheenvuorossa luodaan kvasiloogista vertailuun perustuvaa argumentointia sekä havainnollistamiseen perustuvaa argumentointia. Puheenvuorossa vertaillaan Suomen tilannetta Ukrainaan ja Valko-Venäjän tilanteeseen, tai oikeastaan todetaan se, että tilannetta ei voida vertailla, mikä yhtä lailla on vertailuun perustuvaa argumentaatiota. Tämän lisäksi puheenvuorossa havainnollistetaan sitä, miten Venäjä näkee Naton uhkakuvana. *”Ne, jotka sanovat, etteivät venäläiset oikeasti ajattele, että Nato olisi Venäjälle uhka, eivät ehkä tunne venäläistä ajattelua. Jokainen historiaa tunteva tietää, ettei Ukrainaa ja Valko-Venäjää voi verrata Suomeen. Venäläisten silmissä Nato tarkoittaa USA:ta, arvaamatonta ja suorituskykyistä asevoimaa, joka on hyökännyt muun muassa Serbiaan, Irakiin ja Libyaan, jotka ovat Venäjän ystäviä.”* (Tom Packalén, PTK 56/2022, 63.) Myös monissa muissa puheenvuoroissa, niin Nato-jäsenyyttä kannattavissa kuin Nato-jäsenyyttä kritisoivissa, käytettiin sidostyyppisiä argumentaatiotekniikoita päällekkäin tai toisia tukien, kuten niitä tässä lainauksessa käytetään.

”Ulko- ja turvallisuuspolitiikassamme oli tilaa yhdelle vaihtoehdolle, joka joko kestää aikaa tai on kestävämpi. Yhden totuuden maailmassa eriävät mielipiteet ja toisenlaiset ajatukset haluttiin vaientaa ja myös aktiivisesti julkisessa keskustelussa leimaamisella pyrittiin vaientamaan. Ymmärrän hyvin, että pelko otti ihmisistä vallan, koska sitä myös huolella ruokittiin. Ymmärrän, että hädän hetkellä etsitään turvaa ja suojelusta, ja on helpompaa juosta yhden totuuden perässä kuin katsoa isompaa kuvaa ja huolestua vieläkin laajemmin maailman ahneudesta, häikäilemättömyydestä ja julmuudesta, jota raha ja valta ohjaavat.” (Merja Kyllönen, PTK 56/2022, 104.) Tämän luvun viimeinen lainaus Nato-jäsenyyttä kritisoivista tai vastustavista puheenvuoroista tiivistää mielestäni olennaisesti näiden puheenvuorojen retoriikan ja niissä käytettyjen argumentaatiotekniikoiden kokonaisuuden. Kriittisissä ja vastustavissa puheenvuoroissa asetuttiin Nato-jäsenyyttä kannattavaa konsensusta vastaan, Nato-keskustelu nähtiin yksipuolisena ja kriittiset argumentit sivuun jättävänä kokonaisuutena, kuten tässä lainauksessa pyritään toteamaan. Uhkakuviin liittyen tässä lainauksessa mainitaan se, miten Venäjän hyökkäyksen myötä pelko on ottanut

ihmisistä vallan ja tätä pelkoa on myös pyritty ruokkimaan. Vallitsevaan pelkoon vedoten siis pyritään myös argumentoimaan konsensusta vastaan, kuten voidaan havaita.

6. Johtopäätökset

Analyysin pohjalta ja aikaisempaan tutkimukseen verraten voidaan todeta, että vallitseva konsensus Nato-jäsenyyden, Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisten ratkaisujen sekä sotilaallisen liittoutumattomuuden suhteen on muuttunut. Kun aiemmin Nato-jäsenyyden kannattaminen on ollut yhteisymmärrystä, konsensusta, rikkovaa argumentaatiota, tässä analyysissä havaitsemme sen, että Natoon vastustavat puheenvuorot ovat vaihtuneet yhteisymmärrystä rikkoviksi argumenteiksi. Aiemmin vallitseva yhteisymmärrys, konsensus, siis muodostui Nato-option linjasta ja siitä, kuinka liittoutumattomuuden tie on tärkein osa Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittista linjausta (esim. Särkkä 2019). Tämän aineiston puheenvuoroissa Natoon liittymistä kannattavat argumentit muodostavat valtaosan puheenvuoroista, vain harvassa argumentissa ollaan valmiita kritisoimaan Natoon liittymistä ja vielä harvempi argumentti täysin vastustaa Natoon liittymistä. Myös äänestystulos 188 ääntä puolesta ja 8 vastaan kertoo lukuina hyvin poikkeuksellisesta yhteisymmärryksen tilasta täysistuntokeskustelujen päätteeksi. Natoon liittymisen kannattaminen muodostaa täysistunnoissa vallitsevan konsensuksen, suurin osa kansanedustajista on hyvin yksimielisiä siitä, kuinka Natoon liittyminen on oikea päätös. Tätä vallitsevaa konsensusta kuvastivat erilaiset retoriset keinot, argumentaatiotekniikat, joita puheenvuoroissa käytettiin.

Vaikka voidaankin todeta se, että Nato-jäsenyyden kannattaminen on puheenvuoroissa konsensusta luovaa ja konsensukseen vetoavaa argumentaatiota, oli puheenvuoroista myös löydettävissä konsensusta rikkovaa argumentaatiota. Nato-jäsenyyden hakemisen päätöstä ei siis tehty täysin yksimielisessä ilmapiirissä. Nato-jäsenyyttä kritisoivat ja vastustavat argumentit loivat olennaisen osan eduskunnan täysistunnoissa käytyjä puheenvuoroja. Vallitsevaa konsensusta

kritisoitiin muun muassa sen takia, että Nato-keskustelu on ollut liian yksipuolista. Nato-jäsenyyttä kritisoivien tai vastustavien puheenvuorojen mukaan keskusteluissa on esitelty vain yhtä vaihtoehtoa ja muut vaihtoehtoiset ajatukset sekä näkökulmat on pyritty sivuuttamaan tai vaimentamaan. Nato-jäsenyyttä vastustavissa tai kritisoivissa puheenvuoroissa myös korostetaan sitä, että laajasta kansalaisten ja eduskunnan kesken saadusta kannatuksesta huolimatta Suomessa on yhä edelleen ihmisiä, jotka vastustavat tai suhtautuvat kriittisesti Nato-jäsenyyteen ja sen mukanaan tuomiin haasteisiin.

Kriittisissä puheenvuoroissa eduskunnan puheenvuorojen yksimielisyyttä, konsensusta, pidettiin siis huonona asiana, kun taas Nato-jäsenyyttä kannattavien puheenvuorojen retoriikka korostaa konsensuksen tärkeyttä tämän päätöksen aikaansaamiseksi. Nato-jäsenyyttä kannattavissa puheenvuoroissa korostetaan sitä, kuinka päätös hakeutua Naton jäseneksi on koko kansan tahto. Yksimielisyys sekä yhtenäisyys vaikean päätöksen äärellä nähdään erityisen tärkeänä. Näissä puheenvuoroissa myös korostettiin sitä, kuinka keskusteluissa oli tärkeä välttää konfliktia ja saavutettu konsensus on koko Suomen etu.

Voidaan myös todeta, että puheenvuorojen mukaan päätöstä hakeutua Naton jäseneksi pidetään poikkeukselliseksi, mutta myös esimerkilliseksi tapaukseksi siitä kuinka eduskunta pystyy toimimaan vaikean asian äärellä puoluerajat ylittäen. Toisaalta tämä melko laajassa yhteisymmärryksessä käyty keskustelu jatkaa Suomen aiempaa konsensukseen perustuvaa ulko- ja turvallisuuspoliittista linjaa (esim. Särkkä 2019). Kuten puheenvuoroista voitiin havaita, oltiin tähän saavutettuun konsensukseen erittäin tyytyväisiä.

On todettava, että premisseillä oli aineistossa keskeinen rooli puheenvuorojen argumenttien suhteen. Erityisesti turvallisuusympäristön muutoksen premissi oli usein perusteluna havaituissa argumenteissa sekä argumentaatiotekniikoissa. Turvallisuusympäristön muutoksen premissin ja argumentaatiotekniikoiden kautta perusteltiin niin uhkakuvia kuin myös konsensusta. Kuten premisseihin liittyen voitiin havaita, nähtiin Nato-jäsenyyttä kannattavissa argumenteissa Suomen

turvallisuusympäristön olevan muutoksessa. Turvallisuusympäristön muutoksen yhteisesti jaetusta ymmärryksestä huolimatta uhkakuvan käsitykset olivat moninaisia myös Nato-jäsenyyttä kannattavien puheenvuorojen kesken. Erityisesti kuitenkin Nato-jäsenyyttä kannattavien ja Nato-jäsenyyttä vastustavien tai kritisoivien puheenvuorojen välillä oli uhkakuvien käsityksissä enemmänkin eroavaisuuksia. Nato-jäsenyyttä kritisoivissa tai vastustavissa argumenteissa pyrittiin ainakin osaltaan asettumaan turvallisuusympäristön muutosta vastaan.

Puheenvuoroissa voitiin siis havaita debattia sen suhteen, mikä on uhkakuva ja mikä ei. Vaikka turvallisuusympäristön muutoksen premissiä vastaan pyrittiinkin asettumaan jäsenyyttä vastustavissa puheenvuoroissa, Venäjän sotilaallisia toimia ja hyökkäyksen todellista luonnetta ei puheenvuoroissa kiistetty. Tästä huolimatta Nato-jäsenyyttä kannattavat ja Nato-jäsenyyttä vastustavat tai kritisoivat puheenvuorot kamppailevat siitä muodostaako Venäjä uhkakuva Suomelle. Erityisesti argumentoinnin keskiössä oli se, minkälaisen uhkakuvan Venäjä muodostaa Suomelle, jos ylipäätään muodostaa.

Nato-jäsenyyttä kannattavista puheenvuoroista on selkeästi havaittavissa, kuinka Venäjä ja Venäjän toimet ovat uhka niin Suomelle kuin koko Euroopalle. Venäjän uhkakuvaan liittyen kannattavissa puheenvuoroissa esimerkiksi argumentoidaan siihen vedoten, että Venäjä on aina ollut uhka Suomelle. Vallitsevassa tilanteessa puheenvuorojen mukaan Venäjän uhkakuvan merkitys korostuu, eikä Venäjän muodostamaa uhkaa voida enää sivuuttaa. Toisaalta Nato-jäsenyyttä kannattavissa puheenvuoroissa todetaan se, että Venäjä ei välttämättä juuri tällä hetkellä ole sotilaallinen uhka Suomelle, mutta Venäjän muodostama uhka Suomea kohtaan on todellinen. Sen sijaan Nato-jäsenyyttä kritisoivissa ja vastustavissa puheenvuoroissa pyritään toteamaan vahvasti se, että Suomeen ei kohdistu sotilaallista uhkaa. Tämän lisäksi näissä puheenvuoroissa vedotaan siihen, että Venäjä ei välttämättä ylipäätään edes uhkaa Suomea. Kritisoivissa ja vastustavissa puheenvuoroissa erityisesti korostuu se, kuinka ne eivät hyväksy turvallisuusympäristön muutoksen premissiä, jonka vuoksi myöskään Venäjän uhkakuva ei nähdä juuri tällä hetkellä niin merkitykselliseksi kuin Nato-jäsenyyttä kannattavissa puheenvuoroissa nähdään.

Natoa kannattavista ja vastustavista puheenvuoroista voitiin myös havaita kamppailua siitä, onko Nato todellisuudessa uhkakuva vai ei. Erityisesti tätä Naton luomaa uhkakuva pohdittiin siltä kantilta, että onko Nato uhkakuva Venäjälle. Kannattavissa puheenvuoroissa Nato pyrittiin erottelumuotoisten argumentaatiotekniikoiden keinoin irrottamaan uhkakuvan käsitteestä, kun taas vastustavissa ja kriittisissä puheenvuoroissa Nato pyrittiin rinnastamaan uhkakuvan käsitteeseen. Poikkeuksetta Nato-jäsenyyttä kannattavissa argumenteissa siis todettiin, että Natoon liittyminen ei ole uhka Venäjälle. Natoon liittyminen toisi Suomelle turvaa Nato-jäsenyyden vastatessa Suomeen kohdistuviin mahdollisiin sotilaallisiin uhkiin. Sen sijaan vastustavissa ja kriittisissä argumenteissa Suomen Nato-jäsenyys nähtiin uhkakuvana Venäjälle, sekä myös Suomelle, Nato-jäsenyyden lisätessä Suomeen kohdistuvia uhkakuvia. Naton muodostamaan uhkakuvaan liittyen vastustavissa ja kriittisissä puheenvuoroissa argumentoitiin siihen vedoten, kuinka Nato tuo ydinaseet ja ydinaseuhkan koskemaan myös Suomea. Sen sijaan kannattavissa puheenvuoroissa nähtiin ydinaseet uhkakuvana jota Venäjä ylläpitää.

Kannattavissa puheenvuoroissa kuitenkin todettiin, että on monia muita uhkakuvia joihin Nato-jäsenyys ei yksin pysty vastaamaan. Nato-jäsenyyden tarkoitus puheenvuorojen mukaan on vastata vain sotilaallisiin uhkakuviin. Venäjän muodostaessa myös muita moninaisia uhkakuvia on Suomen varauduttava näihin muillakin keinoin. Venäjän uhka vallitsi puheenvuoroissa hyvin samankaltaisena kuin mitä aiemmastakin tutkimuksesta voidaan havaita. Venäjä ja Venäjän uhka yhä edelleen on se, jota varten Suomi varautuu ja jonka takia näitä uusia turvallisuusratkaisuja haetaan. Kuten uhkakuvan käsitettä ja Venäjän uhkaa määriteltäessä mainitsin, ei suomalaisille koskaan ole ollut epäselvää se, mikä valtio Suomea todellisesti uhkaa, eikä se ole epäselvää tämänkään aineiston retoriikassa. (esim. Harle & Moisio 2000; Limnell 2009.) Venäjän muodostamasta uhkakuvasta puhutaan puheenvuorojen retoriikassa hyvin laajasti ja Venäjän aiheuttaman uhan vuoksi ylipäättään Nato-jäsenyyden hakemista on lähdetty harkitsemaan. Puheenvuoroissa tulee ilmi useasti myös metaforinen maininta siitä, kuinka Venäjän muodostama uhkakuva Suomen valtiolle on sama kuin aina aikaisemminkin, mutta naamiot on nyt niin sanotusti riisuttu.

Muita mahdollisia näkökulmia, josta aiheetta voisi olla mielenkiintoista lähestyä olisi ollut esimerkiksi retoriikan tarkastelu temporaalisuuden eli ajallisuuden käsitteen kautta. Useissa Natoon liittymistä kannattavissa puheissa vedottiin siihen, kuinka juuri nyt on oikea hetki lunastaa pitkään odottanut Nato-optio. Tämän tutkielman loppuun puheenvuoroissa vallinneen retoriikan puitteissa voidaan todeta, että aiemmin Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisessa keskustelussa ylläpidetty liittoutumattomuuden ja Nato-option linja on nyt muuttunut. Nato-optio on lunastettu ja Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittinen liittoutumattomuuteen perustunut kanta on kääntynyt kannattamaan Naton jäseneksi hakeutumista. Nato-prosessin ja Nato-keskustelun tulevaisuus on vielä hämärän peitossa, mutta tämä tutkielma pyrki luomaan näkökulman siihen, miten eduskunnan keskusteluissa Natoon liittymistä perusteltiin erityisesti konsensuksen ja uhkakuvien kautta. Vielä ei ole tiedossa, milloin Suomi on virallisesti Naton jäsen ja tulevaisuutta ajatellen voisikin olla mielenkiintoista pohtia esimerkiksi sitä, miten tämä tulee vaikuttamaan Venäjään liittyvien uhkakuvien retoriikkaan.

7. Lähdeluettelo

Aineisto:

Eduskunta. (16.5.2022). PTK 56/2022 vp. – Täysistunnon pöytäkirja

https://www.eduskunta.fi:443/FI/vaski/Poytakirja/Sivut/PTK_56+2022.aspx

Eduskunta. (17.5.2022). PTK 58/2022 vp. – Täysistunnon pöytäkirja

https://www.eduskunta.fi:443/FI/vaski/Poytakirja/Sivut/PTK_58+2022.aspx

Lähteet:

Ankersmit, F. R. (2002). *Political representation*. Stanford University Press.

Blombergs F. (2016). Suomen NATO-jäsenyyden edut ja haitat realismin näkökulmasta tarkasteltuna. Teoksessa F. Blombergs (toim.), *Suomen turvallisuuspoliittisen ratkaisun lähtökohtia* (s.277–339). Maanpuolustuskorkeakoulu.

<https://www.doria.fi/handle/10024/124431>

Eduskunta. (19.11.2022). *Täysistuntojen pöytäkirjat*.

<https://www.eduskunta.fi:443/FI/taysistunto/Sivut/Taysistuntojen-poytakirjat.aspx>

Eduskunta. (9.6.2022). *UaVM 5/2022 vp. - Valiokunnan mietintö*

https://www.eduskunta.fi:443/FI/vaski/Mietinto/Sivut/UaVM_5+2022.aspx

Forsberg, T. (2002). *Nato-kirja*. Ajatus.

Hara J. & Luotonen A. (8.3.2022). *Ylen kysely: Suurin osa kansanedustajista panttaa vielä kantaansa Suomen Nato-jäsenyyteen – enemmistö kantansa kertovista sanoo kyllä*. Yle Uutiset. <https://yle.fi/a/3-12347605>

Harle, V. & Moisio, S. (2000). *Missä on Suomi? Kansallisen identiteettipolitiikan historia ja geopolitiikka*. Vastapaino.

Kakkuri-Knuuttila, M.-L. (2004). Retoriikka. Teoksessa M.-L. Kakkuri-Knuuttila (Toim.), *Argumentti ja kritiikki: Lukemisen, keskustelun ja vakuuttamisen taidot* (6. painos, s.233–270). Gaudeamus.

- Kinnunen P. (9.5.2022). *Ylen kysely: Nato-jäsenyydellä on suomalaisten vankka tuki – 76 prosenttia haluaa Suomen Natoon.* Yle Uutiset. <https://yle.fi/a/3-12436782>
- Kontula, A. (2018). *Eduskunta: Ystäviä ja vihamiehiä.* Into Kustannus.
- Kuusisto R. (1996). Sodan retoriikasta – Persianlahden ja Bosnian konfliktit läntisten suurvaltajohtajien lausunnoissa. Teoksessa K. Palonen & H. Summa (Toim.), *Pelkkää retoriikkaa: Tutkimuksen ja politiikan retoriikat* (s.267–293). Vastapaino.
- Limnell, J. (2009). *Suomen uhkakuva politiikka 2000-luvun alussa.*
- Maanpuolustuskorkeakoulu. <https://www.doria.fi/handle/10024/74110>
- Palonen, K. (2012). *Parlamentarismi retorisenä politiikkana.* Vastapaino.
- Palonen, K. (1997). *Kootut retoriikat: Esimerkkejä politiikan luennasta.* Jyväskylän yliopisto.
- Pekonen, K. (2011). *Puhe eduskunnassa.* Vastapaino.
- Perelman, C. (1996). *Retoriikan valtakunta.* Vastapaino.
- Pesu, M. (toim.). (2022). *Suomi ja Venäjän hyökkäys Ukrainaan – Turvallisuusympäristön muutoksen vaikutukset Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikalle.* FIIA – Finnish Institute of International Affairs. <https://www.fia.fi/julkaisu/suomi-ja-venajan-hyokkays-ukrainaan>
- Rosanvallon, P. (2013). *Demokraattinen oikeutus: Puolueettomuus, refleksiivisyys, läheisyys.* Vastapaino.
- Summa H. (1996). Kolme näkökulmaa uuteen retoriikkaan – Burke, Perelman, Toulmin ja retoriikan kunnianpalautus. Teoksessa K. Palonen & H. Summa (Toim.), *Pelkkää retoriikkaa: Tutkimuksen ja politiikan retoriikat* (s.51–85). Vastapaino.
- Särkkä, I. (2019). *Nato-retoriikka Suomen turvallisuuspoliittisessa keskustelussa.*
- Helsingin yliopisto. <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/303982>
- Tilli, J. (2017). *Miten puhumme, kun puhumme politiikkaa?.* Atena.
- Turja, T. (2007). Parlamentaariset puhetyylit eduskunnan täysistunnoissa. *Politiikka*, 49(3), 168–181.

Valtioneuvosto. (2022). VNS 1/2022 vp. – Ajankohtaisselonteko turvallisuusympäristön muutoksesta.

https://www.eduskunta.fi:443/FI/vaski/KasittelytiedotValtiopaivaasia/Sivut/VNS_1+2022.aspx

Valtioneuvosto. (15.5.2022). VNS 3/2022 vp. – Selonteko Suomen liittymisestä Pohjois-Atlantin liittoon.

https://www.eduskunta.fi:443/FI/vaski/KasittelytiedotValtiopaivaasia/Sivut/VNS_3+2022.aspx